

RZECZPOSPOLITA POLSKA

KRAJOWY
PROGRAM
REFORM

EUROPA 2020

Warszawa, kwiecień 2011 r.

I.	WSTĘP	4
II.	SCENARIUSZ MAKROEKONOMICZNY	8
III.	NADZÓR MAKROEKONOMICZNY	11
IV.	KOORDYNACJA TEMATYCZNA	14
1.	Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego	14
1.1.	Zarządzanie strategiczne	14
1.2.	Rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska	15
1.3.	Rozwój i modernizacja infrastruktury transportowej	16
1.4.	Rozwój i modernizacja infrastruktury energetycznej	18
1.5.	Rozwój i modernizacja infrastruktury teleinformatycznej i telekomunikacyjnej	20
1.6.	Rozwój i modernizacja infrastruktury B+R	22
1.7.	Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej	24
2.	Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego	26
2.1.	Otoczenie prawno-instytucjonalne	26
2.2.	Dostęp do finansowania	29
2.3.	Nowe kierunki rozwoju innowacyjności	31
2.4.	Kapitał intelektualny dla innowacyjności	35
2.5.	Nauka bliżej gospodarki	38
2.6.	Świadome zarządzanie motorem innowacyjności	40
3.	Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu	41
3.1.	Nowoczesny rynek pracy	41
3.2.	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	45
V.	HARMONOGRAM DOJŚCIA DO REALIZACJI CELÓW KRAJOWYCH	47
1.	Zatrudnienie - MPiPS	47
2.	Nakłady na badania i rozwój - MNiSW	48
3.	Efektywność energetyczna - MG	49
4.	Edukacja – MEN/MNiSW	50
5.	Przeciwdziałanie ubóstwu – MPiPS	52
VI.	KWESTIE HORYZONTALNE I METODOLOGICZNE	53

Wykaz skrótów

KPRM – Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

MEN – Ministerstwo Edukacji Narodowej

MF – Ministerstwo Finansów

MG – Ministerstwo Gospodarki

MI – Ministerstwo Infrastruktury

MKiDN – Ministerstw Kultury i Dziedzictwa Narodowego

MNiSW – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

MPiPS – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

MRiRW – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

MRR – Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

MS – Ministerstw Sprawiedliwości

MSiT – Ministerstwo Sportu i Turystyki

MSWiA – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

MŚ – Ministerstw Środowiska

MZ – Ministerstwo Zdrowia

GUS – Główny Urząd Statystyczny

NCBiR - Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

OHP – Ochotnicze Hufce Pracy

MMSP - Mikro- Małe i Średnie Przedsiębiorstwa

MŚP – Małe i Średnie Przedsiębiorstwa

NGN – Sieci Nowej Generacji

OFE – Otwarte Fundusze Emerytalne

OSR – Ocena Skutków Regulacji

OZE – Odnawialne Źródła Energii

PO IG – Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

PO IŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

PO KL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki

PPP – Partnerstwo Publiczno-Prywatne

I. WSTĘP

W warunkach najpoważniejszego od niemal osiemdziesięciu lat kryzysu w gospodarce światowej, spowodowanego ostrym załamaniem na rynkach finansowych, sytuacja polskiej gospodarki, na tle zarówno krajów starej UE-15, jak i krajów Europy Środkowo-Wschodniej, przedstawia się korzystnie. Według wstępnych szacunków GUS w 2010 r. Polska ze wzrostem PKB o 3,8% w stosunku do roku ubiegłego była jednym z najszybciej rozwijających się krajów w Europie. Polska gospodarka wykazała się w tej trudnej sytuacji solidnymi fundamentami, relatywnie dużą odpornością na wpływ zaburzeń zewnętrznych i potwierdziła, iż rozwija się w sposób zrównoważony.

Mimo relatywnie dobrej sytuacji krajowej gospodarki, Polskę czeka okres pełen wyzwań. Najbliższe lata powinny zostać wykorzystane na wzmocnienie gospodarki, równoważenie finansów publicznych przy jednoczesnym wykorzystywaniu szans rozwojowych. Zarazem jest to czas, który należy wykorzystać na budowanie fundamentów przyszłego rozwoju.

Aby sprostać stojącym przed Polską wyzwaniom oraz skutecznie odpowiedzieć na zidentyfikowane przez Komisję Europejską oraz Polskę bariery wzrostu, należy obecnie skoncentrować się na wdrażaniu reform, które służą z jednej strony odrabianiu zaległości rozwojowych, a z drugiej budowaniu nowych przewag konkurencyjnych.

Krajowy Program Reform (KPR) jest dokumentem, który pokazuje jak Polska w najbliższych latach odpowie na stojące przed nią wyzwania. Konstrukcja KPR zakłada korelację polskich celów rozwojowych z priorytetami wyznaczonymi w strategii „Europa 2020”, tj:

- rozwojem gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach (ang. *smart growth*);
- promowaniem gospodarki zrównoważonej – mniej obciążającej środowisko, efektywniej wykorzystującej zasoby, a zarazem konkurencyjnej (ang. *sustainable growth*);
- wzmocnieniem gospodarki charakteryzującej się wysokim zatrudnieniem oraz spójnością ekonomiczną, społeczną i terytorialną (ang. *inclusive growth*).

Osiągnięcie wzrostu inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu oznaczać będzie realizację nakreślonej w strategii „Europa 2020” wizji społecznej gospodarki rynkowej XXI wieku. Polski KPR uwzględnia ponadto konkluzje Rady Europejskiej z 24-25 marca 2011 r., dotyczące priorytetów państw członkowskich w konsolidacji fiskalnej i reformach strukturalnych. Należy jednak podkreślić, iż KPR nie jest jedynie narzędziem realizacji strategii „Europa 2020”, lecz przede wszystkim instrumentem, który uwzględniając polską specyfikę i wyzwania, odpowiada na krajowe bariery wzrostu i jednocześnie przyczynia się do realizacji wspólnych, unijnych celów, w tym wzmocnienia pozycji UE na świecie.

W czasie opracowywania KPR wzięto również pod uwagę fakt przystąpienia Polski do „Paktu Euro Plus”. Wszystkie cztery główne cele jakie znalazły się w Pakcie, czyli: wspieranie konkurencyjności, wspieranie zatrudnienia, dalsze przyczynianie się do stabilności finansów publicznych oraz wzmocnienie stabilności finansowej, znajdują swoje odzwierciedlenie w poszczególnych zapisach KPR, jak i w Programie Konwergencji, z terminem realizacji w okresie najbliższych dwunastu miesięcy.

Jednocześnie KPR wpisuje się w szerszą inicjatywę polskiego rządu zmierzającą do stworzenia efektywnego systemu kształtowania polityki rozwoju kraju. Nowe zintegrowane, ponadsektorowe podejście do problemów społeczno-gospodarczych wymaga skoordynowanych działań po stronie administracji. Ramy dla nowego systemu zarządzania

rozwojem kraju stanowi Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju pn. „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności” oraz Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju i Plan Zagospodarowania Przestrzennego Kraju. W perspektywie do 2020 roku najważniejszymi dokumentami strategicznymi będą Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju wraz z Krajowym Programem Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020” oraz dziewięć strategii zintegrowanych:

1. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki;
2. Strategia rozwoju kapitału ludzkiego;
3. Strategia rozwoju transportu do 2020 roku;
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko;
5. Sprawne państwo;
6. Strategia rozwoju kapitału społecznego;
7. Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie;
8. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej;
9. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa.

Powiązanie działań zapisanych w KPR z realizacją długo- i średniookresowej strategii rozwoju kraju, dziewięciu zintegrowanych strategii krajowych oraz Wieloletniego Planu Finansowego Państwa umożliwi koncentrację na obszarach priorytetowych z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, prowadząc jednocześnie do realizacji celów strategii „Europa 2020” oraz w krótkiej perspektywie „Paktu Euro Plus”

KPR identyfikując działania do podjęcia w perspektywie do 2014 roku, pokazuje szczegółowo te, które zostaną podjęte w najbliższym roku. Coroczna aktualizacja pozwoli na wskazywanie zadań, które należy zrealizować w pierwszej kolejności ze względu na aktualną sytuację społeczno-gospodarczą, nie zapominając jednocześnie o perspektywie średniookresowej do 2020 roku.

KPR skupia się na tych działaniach, które mają na celu odrabianie zaległości rozwojowych oraz budowie nowych przewag konkurencyjnych, w trzech obszarach priorytetowych :

1. Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego;
2. Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego;
3. Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Odrabianie zaległości rozwojowych polegać będzie przede wszystkim na zmniejszeniu dystansu infrastrukturalnego m.in. w transporcie, energetyce, telekomunikacji, infrastrukturze społecznej oraz poprawie otoczenia regulacyjnego i działań na rzecz podniesienia jakości stanowionego prawa, z zachowaniem wysokiej jakości usług świadczonych przez administrację publiczną.

Budowanie nowych przewag konkurencyjnych wymaga przede wszystkim działań związanych z poprawą zdolności innowacyjnych przedsiębiorstw oraz społeczeństwa. Działania te powinny się skupiać na wzmacnianiu kadry nauczającej w rozwoju kompetencji związanych z kreatywnością i innowacyjnością w zakresie metod nauczania. Ważne jest również wzmocnienie powiązań między szkolnictwem wyższym, sektorem nauki i sferą gospodarki. W konsekwencji działania te powinny przełożyć się na wzrost poziomu zatrudnienia, szczególnie wśród tych grup, których potencjał do tej pory nie został w pełni wykorzystany. Podejście takie w żaden sposób nie wyklucza promowania tworzenia miejsc pracy wysokiej jakości. Konieczne jest także uzyskanie impetu cyfrowego, który będzie jedną

z kluczowych dźwigni dla utrzymania wysokiego tempa rozwoju gospodarczego w przyszłości. Dotyczy to w szczególności nowych przewag konkurencyjnych, które będą tworzone w oparciu o zaawansowane technologie. Pozwoli to Polsce w średnim okresie podnieść innowacyjność gospodarki i zwiększyć adaptacyjność społeczeństwa.

Poszczególne zadania zaprojektowane w częściach KPR mają za zadanie doprowadzić do większej spójności terytorialnej i społecznej. Dotyczy to zarówno kwestii inwestycji infrastrukturalnych, jak również z zakresu zatrudnienia i wykluczenia społecznego. W tym kontekście również planowane są działania dotyczące szeroko rozumianej innowacyjności gospodarki i społeczeństwa.

Istotne pozostaje także stawienie czoła wyzwaniom związanym z globalizacją, starzeniem się społeczeństw czy rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów środowiska oraz ochrony klimatu. Aby zapewnić stały i zrównoważony wzrost gospodarczy oparty na nowoczesnej, innowacyjnej gospodarce opartej na wiedzy i efektywnym korzystaniu z zasobów, konieczne jest dokończenie budowy fundamentów, na których opiera się rozwój społeczno-gospodarczy kraju.

Polski Krajowy Program Reform został również tak zaprojektowany, aby w maksymalny sposób wykorzystywać środki z polityki spójności i Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej. Są one istotnym źródłem finansowania licznych inwestycji, pozwalających zarówno odrabiać zaległości jak i budować nowe przewagi konkurencyjne, przyczyniając się do większej spójności w ramach Unii Europejskiej. Pozwoli to także w odpowiedni sposób przygotować Polskę do kontynuowania efektywnego wykorzystywania środków z budżetu UE z perspektywy finansowej przewidzianej na lata 2014-2020.

BARIERY WZROSTU ZIDENTYFIKOWANE DLA POLSKI

Wysoki deficyt strukturalny finansów publicznych

Niedostateczny ogólny poziom wydatków inwestycyjnych

Nadmierne obciążenia regulacyjne i administracyjne

Niski poziom podaży pracy połączony z nieadekwatną jej strukturą

Niedostateczny poziom zdolności innowacyjnych przedsiębiorstw

OBSZARY PRIORYTETOWE KRAJOWEGO PROGRAMU REFORM

Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego (odrabianie zaległości)

Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego (budowa nowych przewag)

Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu (budowa nowych przewag)

CELE STRATEGII EUROPA 2020

75% zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat

3% PKB UE na inwestycje w B+R

Cele „20/20/20” w zakresie klimatu i energii

Mniej niż 10% osób wcześniej kończących naukę; co najmniej 40% liczby osób z młodego pokolenia posiadających wykształcenie wyższe lub równoważne

Zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym o 20 mln

CELE KRAJOWE PRZYJĘTE PRZEZ POLSKĘ

71% zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat

1,7% PKB na inwestycje w B+R

Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej do poziomu ok. 96 Mtoe
Zwiększenie wykorzystania OZE, redukcja emisji CO2

Zmniejszenie do 4,5% odsetka osób wcześniej kończących naukę; zwiększenie do 45% odsetka osób z młodego pokolenia posiadających wykształcenie wyższe

Obniżenie o 1,5 mln liczby osób zagrożonych ubóstwem i/lub deprawacją materialną i/lub żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących lub o niskiej intensywności pracy

II. SCENARIUSZ MAKROEKONOMICZNY

Doświadczenia ostatniego kryzysu finansowego pokazały, że polska gospodarka z jednej strony jest relatywnie odporna na skutki zewnętrznych wstrząsów, z drugiej nie jest nieczuła na impulsy z gospodarki światowej. W 2010 r., wraz z ożywieniem w handlu światowym i poprawą koniunktury u naszych głównych partnerów handlowych, wzrost PKB w Polsce przyspieszył do 3,8% w ujęciu rocznym w stosunku do roku ubiegłego. Głównym czynnikiem wzrostu był popyt krajowy, w tym konsumpcja gospodarstw domowych i przyrost rzeczowych środków obrotowych. Stosunkowo wysokie tempo wzrostu konsumpcji możliwe było dzięki zwiększającemu się zatrudnieniu i rosnącym dochodom z pracy.

Wśród najważniejszych czynników determinujących ścieżkę wzrostu gospodarczego w Polsce w horyzoncie KPR należy wymienić globalne uwarunkowania, rozwój sytuacji gospodarczej u największego partnera handlowego, jakim są kraje Unii Europejskiej, skalę i strukturę konsolidacji fiskalnej oraz tendencje demograficzne i związane z nimi znaczący ubytek ludności w wieku produkcyjnym. Wszystkie one będą miały kluczowe znaczenie dla tempa wzrostu PKB, jego struktury, procesów inflacyjnych i rozwoju sytuacji na rynku pracy.

W odniesieniu do scenariusza rozwoju na pierwsze lata prognozowanego okresu należy podkreślić znaczącą niepewność związaną z ogólną sytuacją makroekonomiczną na świecie. Podstawowych źródeł niepewności należy upatrywać w skutkach prowadzonej polityki gospodarczej. Skala zastosowanych w obliczu kryzysu środków oraz wyzwania, związane ze stanem finansów publicznych wielu krajów, potęgują niepewność co do reakcji podmiotów gospodarczych, w tym gospodarstw domowych i firm, na działania decydentów politycznych. Niepewność ta może wpłynąć na opóźnienia w reakcji na poprawę koniunktury, bądź podważać przekonanie o trwałości bieżącego ożywienia. Szczególną wagę należy przyłożyć do ryzyk zewnętrznych w stosunku do polskiej gospodarki. Obecnie, także w opinii międzynarodowych instytucji (WEO IMF, kwiecień 2011), ożywienie gospodarcze ma charakter bardziej zrównoważony, choć jest dość wątłe. Kierując się tą przesłanką – w horyzoncie prognozy zakładamy kontynuację dotychczasowych pozytywnych trendów w gospodarce polskiej oraz brak negatywnych, niespodziewanych wydarzeń w gospodarce światowej (np. kolejne problemy instytucji finansowych, zaburzenia w handlu światowym).

Bieżące prognozy dotyczące kondycji gospodarki światowej wskazują, że rok 2011 będzie okresem niższego tempa wzrostu globalnego PKB w porównaniu do dobrych wyników w roku ubiegłym, co znajdzie odzwierciedlenie w wynikach polskiego eksportu oraz przełoży się na kondycję przedsiębiorców. Jednocześnie dobre wyniki finansowe przedsiębiorstw oraz malejący odsetek przedsiębiorstw zgłaszających problemy z niedostatecznym popytem krajowym, jak i zagranicznym, pozwalają oczekiwać, że po dwóch latach spadków, w kolejnych latach inwestycje prywatne zanotują wzrost. Będzie to związane głównie z zakładaną stabilizacją sytuacji gospodarczej na świecie oraz wyczerpywaniem się istniejących mocy produkcyjnej. Dynamika inwestycji publicznych zdeterminowana będzie z jednej strony ograniczeniami wynikającymi z podejmowanych działań konsolidacyjnych, a z drugiej – wykorzystaniem środków na finansowanie wydatków infrastrukturalnych pochodzących z UE. Zakłada się, że największy przyrost inwestycji z funduszy unijnych będzie miał miejsce w roku bieżącym, co pozwoli osiągnąć rekordowy, ok. 6,6%, udział inwestycji sektora publicznego w PKB. W latach kolejnych udział inwestycji publicznych w PKB będzie spadał.

W kolejnych latach prognozy obserwowany będzie realny wzrost dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych, który przy spadku stopy oszczędności, przełoży się na realny wzrost spożycia gospodarstw domowych (średnio ok. 3%).

W rezultacie oczekujemy w perspektywie do 2015 r. średniego tempa wzrostu PKB na poziomie 4%, następnie nieznacznie niższego – ok. 3,3%. Oznacza to, że średnie realne tempo wzrostu w okresie cyklu będzie stopniowo zbliżać się w horyzoncie prognozy do długookresowego tempa wzrostu PKB naszego głównego partnera handlowego (UE).

Obecne tendencje inflacyjne w zakresie paliw i żywności determinują krajowe wskaźniki cen. Z tego też powodu w 2011 roku wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych może być wyższy od oczekiwanego 3,5%. Kolejne lata prognozy to stopniowa korekta wskaźnika do poziomu 2,5% w 2014 r. i dalsza powolna obniżka w kierunku długookresowej średniej. W przypadku CPI długookresowym celem będzie górna granica celu inflacyjnego Europejskiego Banku Centralnego (2%).

Poprawa koniunktury gospodarczej, w tym rosnący popyt inwestycyjny, będzie pozytywnie wpływać na wzrost popytu na pracę. Istotnym ograniczeniem podażowym będą natomiast niekorzystne tendencje demograficzne.

Uwzględniając przewidywany ubytek ludności w wieku produkcyjnym, należy się spodziewać, że nawet przy założonym wzroście aktywności zawodowej (m.in. wskutek poprawy warunków płacowych oraz zmian w strukturze osób w wieku produkcyjnym – wychodzenia z rynku pracy osób urodzonych w okresie powojennego wyżu demograficznego oraz wejścia w okres najwyższej aktywności zawodowej osób urodzonych w okresie wyżu demograficznego z przełomu lat 70 i 80) podaży pracy w Polsce będzie się obniżać. Zmiany w strukturze osób w wieku produkcyjnym, przy prognozowanym wzroście liczby pracujących, pozwolą na stopniowe obniżenie stopy bezrobocia¹: z 9,7% w 2010 r. do ok. 8% w 2015 r. i poniżej 7% w 2020 r. Wraz z poprawą sytuacji na rynku pracy, przy dodatkowej presji związanej z prognozowanym spadkiem podaży pracy, oczekiwane jest przyspieszenie tempa wzrostu wynagrodzeń w sektorze prywatnym. Czynnikiem ograniczającym tempo wzrostu wynagrodzeń w skali całej gospodarki będzie zamrożenie funduszu płac w państwowej sferze budżetowej w latach 2011-2012.

Ożywienie popytu finalnego będzie podstawową determinantą wzrostu importu w Polsce. Struktura tego popytu, z relatywnie dużym udziałem importochłonnego eksportu i inwestycji, skutkować będzie ujemną kontrybucją eksportu netto we wzrost PKB w okresie 2011-2012. W kolejnych latach, wraz ze stopniową stabilizacją w PKB poszczególnych komponentów popytowych, wkład we wzrost gospodarczy ze strony eksportu netto powinien być już neutralny.

Wraz z przyspieszeniem tempa wzrostu popytu krajowego zwiększać się będzie deficyt na rachunku obrotów bieżących. Skala przyrostu nierównowagi zewnętrznej pozostanie jednak umiarkowana, bowiem wzrost deficytu obrotów towarowych w części powinien zostać zrekomensowany zwiększeniem się nadwyżki transferów bieżących, co wynikać będzie głównie z większego napływu środków z budżetu UE. W horyzoncie prognozy deficyt będzie oscylował w okolicach 3% PKB.

¹ Zharmonizowana stopa bezrobocia, zgodna z definicją Eurostatu

Oczekiwane kształtowanie się podstawowych wielkości makroekonomicznych w najbliższych latach					
Kategoria	2010	2011	2012	2013	2014
PKB w ujęciu realnym, wzrost w %	3,8	4,0	4,0	3,7	3,9
Eksport	10,2	8,5	8,5	8,0	7,1
Import	10,7	9,5	8,5	7,4	6,7
Spożycie indywidualne	3,2	3,2	3,9	3,6	3,8
Spożycie zbiorowe	3,2	2,2	0,2	1,8	1,9
Nakłady brutto na środki trwałe, tempo wzrostu w %	-2,0	9,9	7,1	4,5	5,1
PKB w cenach bieżących, mld PLN	1412,8	1517,4	1619,1	1719,9	1830,1
Średnioroczny wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych, w %	2,6	3,5	2,8	2,5	2,5
Pracujący ² , wzrost w %	0,6	1,6	1,2	0,7	0,4
Stopa bezrobocia ³ , w %	9,7	9,4	8,8	8,5	8,4
Koszty pracy na jednego zatrudnionego, wzrost w %	5,6	6,8	5,8	5,7	6,1
Saldo obrotów bieżących do PKB, w %	-3,3	-3,4	-3,6	-3,4	-3,4

² BAEL, 15 lat i więcej.

³ Zharmonizowana stopa bezrobocia, zgodna z definicją Eurostatu.

III. NADZÓR MAKROEKONOMICZNY

Gwarancja **stabilnego otoczenia makroekonomicznego** jest kluczowa dla wytyczania kolejnych celów gospodarczo-społecznych. Stanowi ona też czynnik niezbędny dla powodzenia reform w innych obszarach. Dlatego też uwarunkowania makroekonomiczne należy traktować jako tło dla podejmowanych reform/interwencji. Stabilność waluty, jasne reguły polityki fiskalnej i monetarnej czy niska i przewidywalna inflacja tworzą ramy dla działalności przedsiębiorstw. Stan finansów publicznych decyduje zaś o możliwościach uczestniczenia rządu w przedsięwzięciach inwestycyjnych i prorozwojowych, w tym zwłaszcza w obszarach takich jak uczenie się przez całe życie, kapitał ludzki, badania i rozwój (B+R), innowacje, uzyskanie impetu cyfrowego, infrastruktura energetyczna i transportowa, czy efektywne wykorzystywanie zasobów. Najważniejsze przy tym jest zapewnienie ograniczenia deficytu finansów publicznych przy jednoczesnym podtrzymaniu warunków rozwojowych. Trwała równowaga finansów publicznych stanowi podstawę stabilnego wzrostu gospodarczego. Rolą polityki makroekonomicznej jest takie kształtowanie otoczenia fiskalnego i monetarnego gospodarki, by warunki do oszczędzania, inwestowania i pracy były możliwie najbardziej sprzyjające.

W tej części przedstawiono podejmowane i planowane działania w zakresie polityki makroekonomicznej, które stanowią odpowiedź na wskazane przez Komisję Europejską bariery dla zrównoważonego wzrostu gospodarczego. W szczególności, Polska podziela diagnozę Komisji⁴ co do potrzeby **ograniczenia wysokiego deficytu strukturalnego oraz zapewnienia pro wzrostowej realokacji wydatków publicznych, w tym na infrastrukturę**, jako warunków ramowych dla wzrostu na poziomie makro.

Niżej wskazane działania są spójne z Ogólnymi Wytycznymi Polityk Gospodarczych, stanowiącymi część Zintegrowanych Wytycznych⁵, dla wszystkich państw członkowskich UE. W przypadku Polski największe znaczenie przypisać należy pierwszej spośród tych wytycznych, tj. zapewnieniu jakości finansów publicznych i ich stabilności w długim okresie. Druga wytyczna odnosi się z kolei do ograniczania nierównowag makroekonomicznych, a w Polsce, także w opinii Komisji Europejskiej – nie obserwuje się poważniejszych zagrożeń nierównowagami makroekonomicznymi zewnętrznymi ani wewnętrznymi, za wyjątkiem wspomnianej nierównowagi finansów publicznych. Trzecia wytyczna jest poświęcona eliminowaniu nierównowag w strefie euro, stąd również nie znalazła odzwierciedlenia w niniejszym dokumencie.

Polska, podobnie jak ogromna większość państw członkowskich UE, jest objęta procedurą nadmiernego deficytu. Zgodnie z rekomendacjami Rady Ecofin z 7 lipca 2009 r., powinna w wiarygodny i trwały sposób zlikwidować nadmierny deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych⁶ w 2012 r. Jednocześnie należy pamiętać, że w Polsce ogromna większość wydatków budżetu państwa ma charakter sztywny, stąd poprawa sytuacji budżetu państwa w krótkim okresie możliwa jest głównie przez wzrost fiskalizmu państwa lub ograniczenie wydatków elastycznych, w tym inwestycyjnych. Od 2008 r. obserwowany jest ponadto zdecydowany wzrost deficytu podsektora samorządowego, co w obecnym otoczeniu prawnym wymaga ograniczania tej nierównowagi.

⁴ Komisja Europejska, *Macro structural bottlenecks to growth in EU Member States, European Economy. Occasional Papers. 65. July 2010;*

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2010/pdf/ocp65_en.pdf

⁵ Zalecenie Rady z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie ogólnych wytycznych polityk gospodarczych państw członkowskich i Unii (2010/410/UE) oraz decyzja Rady z dnia 21 października 2010 r. w sprawie wytycznych dotyczących polityki zatrudnienia państw członkowskich (2010/707/UE), które razem tworzą zintegrowane wytyczne dotyczące strategii „Europa 2020”.

⁶ Definicja sektora zgodna z zasadami ESA95.

W 2010 r. rozpoczęto prace nad wzmocnieniem instytucjonalnym finansów publicznych. Jednym z pierwszych istotnych działań w tym obszarze było przygotowanie budżetu państwa na 2011 r. z zastosowaniem tzw. tymczasowej reguły wydatkowej, ograniczającej wzrost wydatków elastycznych budżetu państwa i nowych wydatków prawnie zdeterminowanych do maksymalnie 1 pkt. proc. ponad stopę inflacji.

Ustawa budżetowa na 2011 r. przewiduje następujące działania ograniczające deficyt: obniżenie zasiłków pogrzebowych (od marca br.); zamrożenie płac w ujęciu nominalnym dla większości jednostek sektora instytucji rządowych i samorządowych; ograniczenie wydatków na niektóre, nisko efektywne programy rynku pracy; podwyższenie najwyższej stawki podatku VAT do 23% (z poziomu 22%) oraz stawki obniżonej do 8% (z 7%). Podwyższone stawki podatkowe będą obowiązywać przez 3 lata jako część planu mającego na celu zlikwidowanie nadmiernego deficytu. Zostały także wprowadzone działania na rzecz wzmocnienia strony dochodowej.

Znowelizowana ustawa o finansach publicznych przewiduje dalszy wzrost stawek podatku VAT – do poziomu wyższego o 2 pkt. proc. – jeśli relacja państwowego długu publicznego do PKB przekroczy 55%. Ponadto, nowe wymogi wprowadzone ustawą ograniczą **wydatki jednostek sektora finansów publicznych w perspektywie 10-letniej**. W celu zapewnienia kontroli nowych wydatków wynikających z ustaw będą one podlegały obowiązującym limitom w ujęciu kasowym dla każdego roku przez 10 lat po wejściu w życie danej ustawy. Wymóg ten będzie również stosowany w okresie, w którym Polska nie będzie już podlegała procedurze nadmiernego deficytu.

W odniesieniu do finansów samorządów lokalnych obowiązująca ustawa o finansach publicznych wymaga od samorządów **zrównoważenia budżetu bieżącego od 2011 r.**; od 2014 r. obowiązywać będzie system indywidualnych limitów zadłużenia. Limity te będą zależeć od możliwości spłaty zadłużenia przez poszczególne władze samorządowe i będą obliczane na podstawie średniej z nadwyżek bieżących (powiększonej o dochody ze sprzedaży majątku) na przestrzeni ostatnich 3 lat.

W kwietniu 2011 r. Prezydent RP podpisał ustawę wprowadzającą **korektę systemu emerytalnego**. Wejście w życie proponowanych rozwiązań umożliwi ograniczenie wydatków publicznych bez negatywnego wpływu na wysokość przyszłych świadczeń uzyskiwanych przez emerytów. Od 1 maja 2011 r. do Otwartych Funduszy Emerytalnych (OFE), zamiast składki emerytalnej w wysokości 7,3%, Zakład Ubezpieczeń Społecznych przekaże 2,3%. Pozostałe 5% składki emerytalnej zostanie zaewidencjonowane w ZUS na specjalnym indywidualnym subkoncie. W kolejnych latach wpłata na indywidualne subkonto w ZUS zmniejszałyby się do 3,8% w 2017 r., a wpłata do OFE rosłaby do 3,5%. Środki odłożone na subkoncie w ZUS będzie można dziedziczyć na takich samych zasadach, jakie obecnie obowiązują w OFE. Korekta systemu emerytalnego umożliwi zmniejszenie przyrostu długu publicznego; refundacja składki przekazywanej do OFE zmniejszy się w 2011 r. o 0,6% PKB a w 2012 r. o 1,1% PKB.

Zaawansowane są prace nad **nową regułą wydatkową dla podsektora samorządowego**. Zgodnie z proponowaną regułą, deficyt jednostek samorządu terytorialnego zostanie ograniczony do określonego poziomu ich dochodów.

W następstwie prowadzonych prac, zmierzających do gruntownych zmian instytucjonalnych w polskich finansach publicznych, zostanie przygotowany **projekt ustawy wprowadzającej trwałą regułę wydatkową**. Działania dla wzmocnienia instytucjonalnego finansów publicznych będą jednocześnie służyć realizacji celów „Paktu Euro Plus”. Celem trwałej reguły wydatkowej będzie ustabilizowanie salda strukturalnego na poziomie średniookresowego celu budżetowego (-1% PKB). Ponieważ skuteczna implementacja reguły

wydatkowej wymaga spełnienia wielu warunków wstępnych, zostaną również przedstawione propozycje legislacyjne usprawniające proces tworzenia budżetu i sprzyjające lepszej jakości sprawozdawczości w sektorze finansów publicznych. Ponadto, wdrożony zostanie roczny przegląd wydatków, pierwotnie ograniczony do wydatków budżetu państwa, ale później również obejmujący inne jednostki sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Trwała reguła wydatkowa będzie sprzyjać osiągnięciu i utrzymaniu średniookresowego celu budżetowego, a wraz z pozostałymi działaniami służącymi wzmocnieniu instytucjonalnemu finansów publicznych pozwoli utrzymać finanse publiczne na zrównoważonej ścieżce w długim okresie.

Prognozowany na stosunkowo wciąż wysokim poziomie deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2011 r. jest m.in. konsekwencją **szczytowego poziomu wydatków na inwestycje publiczne**, wspierające potencjał wzrostu polskiej gospodarki. Bardzo wysoki poziom tej kategorii wydatków wynika z harmonogramu absorpcji funduszy unijnych, wydatków infrastrukturalnych (Program Budowy Dróg Krajowych, Krajowy Program Budowy Dróg Lokalnych), a także z inwestycji związanych z przygotowaniem i organizacją Mistrzostw Europy w piłce nożnej (EURO 2012). Oczekuje się, że w 2011 r. udział inwestycji sektora publicznego w PKB osiągnie rekordowe ok. 6,6%. W latach 2012–2014 udział inwestycji publicznych w PKB będzie spadał do ok. 4,6%, pozostanie jednak znacznie powyżej średniej z lat 2001–2006 (3,5% PKB) i o ok. 2 pkt. proc. powyżej średniego poziomu w Unii Europejskiej.

Proces konsolidacji wzmocni wiarygodność polityki fiskalnej oraz fundamenty polskiej gospodarki, co przekłada się na mniejsze koszty finansowania rozwoju i obsługi zadłużenia. Dodatkowym elementem, wpływającym na zwiększenie przewidywalności polityki budżetowej, będzie wieloletnie planowanie budżetowe.

W aktualizacji Programu Konwergencji, która zgodnie z wymogami tzw. semestru europejskiego zostanie przekazana Komisji Europejskiej i Radzie Ecofin do końca kwietnia 2011 r., bardziej szczegółowo przedstawione i skwantyfikowane zostaną działania w celu wypełnienia rekomendacji Rady i ograniczenia nadmiernego deficytu, w tym prognoza deficytu i długu sektora instytucji rządowych i samorządowych w latach 2011–14

IV. KOORDYNACJA TEMATYCZNA

Zgodnie z metodologią przyjętą przy opracowywaniu Założeń do Krajowego Programu Reform, zaproponowane w nim działania są ukierunkowane na odrabianie zaległości (w części „Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego”) oraz budowanie nowych przewag konkurencyjnych polskiej gospodarki (w częściach: „Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego” i „Aktywność dla wzrostu włączającego społecznie”).

1. Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego

1.1. Zarządzanie strategiczne

Priorytetem krajowego programowania strategicznego jest odejście od polityki resortowej i przyjęcie spójnej koncepcji rozwoju w oparciu o zbiór dokumentów nowej generacji, które będą odpowiadały potrzebom kompleksowo zarysowanej polityki rozwoju. Kluczowym w tym procesie jest uporządkowanie obowiązujących dokumentów strategicznych, co pozwoli na większą przejrzystość, bardziej efektywne wydatkowanie środków z budżetu państwa oraz w konsekwencji skuteczniejszą realizację celów rozwojowych kraju, przy zachowaniu dyscypliny budżetowej. Podstawę nowego systemu zarządzania polityką rozwoju kraju stanowi zhierarchizowany zestaw dokumentów, na czele z długookresową strategią rozwoju kraju, przedstawiającą wizję modernizacji społeczno-gospodarczej kraju.

Także wdrożenie budżetu zadaniowego oraz stosowanie Wieloletniego Planu Finansowego Państwa będzie służyć zwiększeniu efektywności zarządzania i wydatkowania środków publicznych oraz wiarygodności i przejrzystości polityki fiskalnej poprzez powiązanie wydatków ze średnio- i długookresowymi priorytetami rządu.

Działania w ramach KPR:

- 1.1.1 Dokończenie procesu uporządkowania systemu planowania strategicznego (KPRM/MRR/wszystkie resorty);
- 1.1.2 Zwiększenie efektywności wykorzystania środków publicznych, w tym wprowadzenie kontraktowego zarządzania rozwojem między administracją rządową a instytucjami samorządowymi (MRR);
- 1.1.3 Uporządkowanie systemu planowania i zarządzania przestrzennego, z uwzględnieniem potrzeb rozwoju gospodarki (MRR);
- 1.1.4 Dokończenie procesu wdrażania budżetu zadaniowego (MF).

Zadania do realizacji w 2011 r.:

1. Przyjęcie przez Radę Ministrów długookresowej i średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (KPRM/ MRR);
2. Przyjęcie przez Radę Ministrów 9 zintegrowanych strategii (KPRM/resorty odpowiedzialne za ich przygotowanie);
3. Przyjęcie przez Radę Ministrów Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (MRR);
4. Ustawa o zmianie ustawy o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego (MSWiA).

1.2. Rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska

Istotną kwestią w obszarze ochrony środowiska, zarządzania przestrzennego oraz kształtowania wysokiej jakości przestrzeni publicznej jest efektywne korzystanie z zasobów naturalnych, konieczność zachowania różnorodności biologicznej oraz dostosowanie do zmian klimatu.

Mając na względzie, iż za wysoki poziom zasobochłonności może być przeszkodą w rozwoju nowoczesnej, konkurencyjnej i niskoemisyjnej gospodarki, konieczne jest podjęcie takich inwestycji infrastrukturalnych, które umożliwią zwiększenie efektywności wydobywania i wykorzystania zasobów, w tym zwłaszcza surowców niezbędnych dla rozwoju przemysłu. Konieczność rozwijania w tym zakresie określonych technologii została opisana w części 2 KPR „Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego”.

Inwestycje w infrastrukturę ochrony środowiska, w szczególności w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, przeciwpowodziowej oraz gospodarki odpadami, należy zaliczyć do niezbędnych w kontekście zrównoważonego rozwoju kraju, bezpieczeństwa i jakości życia obywateli.

Szczególną wagę ma także efektywne i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, jak również działania ukierunkowane na zmianę sposobu gospodarowania odpadami, w tym ograniczenie składowania czy zwiększenie odzysku.

Działania w ramach KPR – w powiązaniu z inicjatywą przewodnią „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”:

- 1.2.1. Działania w zakresie adaptacji do zmian klimatu (MŚ);
- 1.2.2. Działania na rzecz zrównoważonego gospodarowania zasobami w rolnictwie (MRiRW);
- 1.2.3. Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych, w tym zwłaszcza surowców (MŚ);
- 1.2.4. Reforma systemu gospodarki wodnej (MŚ);
- 1.2.5. Reforma systemu gospodarki odpadami (MŚ).

Zadania do realizacji w 2011 r.:

1. Analiza zapotrzebowania na surowce dla rozwoju przemysłu (MG);
2. Ustawa o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw (MŚ);
3. Ustawa o odpadach stanowiąca transpozycję dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów (MŚ);
4. Opracowanie Wstępnej Oceny Ryzyka Powodziowego, jako opracowania wstępnego dla planów zarządzania ryzykiem powodziowym (MŚ).

1.3 Rozwój i modernizacja infrastruktury transportowej

Odpowiedni poziom poszczególnych części składowych **infrastruktury transportowej** (drogi, koleje, lotniska, porty morskie i śródlądowe, terminale transportowe oraz śródlądowe drogi wodne) sprzyja napływowi kapitału (w tym zagranicznego) i wymianie handlowej (w tym międzynarodowej), zwiększając atrakcyjność inwestycyjną gospodarki, a przez to również konkurencyjność globalną. Dobrze rozwinięta infrastruktura wpływa również na warunki prowadzenia działalności gospodarczej oraz zwiększenie dostępności do rynków pracy.

Jednocześnie inwestycje infrastrukturalne mają za zadanie zwiększyć spójność terytorialną, a dzięki niej poszerzyć zakres oddziaływania rynku pracy, co przełoży się na zwiększenie spójności społecznej. W tym celu należy rozwijać infrastrukturę transportową i komunikacyjną wpływającą na zwiększenie dostępności komunikacyjnej ośrodków miejskich w celu zapewnienia możliwości dojazdu do pracy z obszarów wiejskich.

Planowanie transportu i zarządzanie ruchem powinno także zmierzać do ograniczenia negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne, a jednocześnie być przyjazne dla mieszkańców poprzez podnoszenie jakości usług. Oznacza to m.in. zwiększenie dostępności transportu dla osób z ograniczeniami ruchowymi, usprawnienie informacji o transporcie oraz dostęp do tzw. zielonych stref. Równie istotna pozostaje optymalizacja mobilności w miastach za pomocą udoskonalenia transportu towarowego oraz inteligentnych systemów transportu (ITS), a także promowania pojazdów ekologicznych.

Działania w ramach KPR – w powiązaniu z inicjatywą przewodnią „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”:

- 1.3.1 Polityka Transportowa Państwa na lata 2006-2025 (MI);
- 1.3.2 Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015 (MI);
- 1.3.3 Program wieloletni „Narodowy program przebudowy dróg lokalnych 2008-2011” (MSWiA);
- 1.3.4 Program Rozwoju Sieci Lotnisk i Lotniczych Urzędzeń Naziemnych, w tym prace analityczne związane z przygotowaniem decyzji w sprawie budowy nowego lotniska centralnego dla Polski (MI);
- 1.3.5 Rozwój infrastruktury dla potrzeb modernizacji transportu kolejowego (MI);
- 1.3.6 Rozwój infrastruktury dla potrzeb modernizacji transportu morskiego (tj. infrastruktury portowej, infrastruktury dostępu do portów i przystani morskich od strony morza i lądu, w tym utrzymanie torów podejściowych do portów oraz systemy bezpieczeństwa morskiego i oznakowanie nawigacyjne, etc.) (MI).

Zadania do realizacji w 2011 r.:

1. Wdrożenie przepisów dyrektywy 2010/40/UE dotyczącej Inteligentnych Systemów Transportowych i aktywny udział w programach z zakresu systemów zarządzania ruchem w celu uzyskania interoperacyjności w kluczowych korytarzach transportowych przechodzących przez Polskę (MI);
2. Wdrażanie uchwalonego przez Radę Ministrów Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015 (MI);

3. Dofinansowanie przebudowy, budowy oraz remontów dróg gminnych i powiatowych, realizowanych w ramach wieloletniego „Narodowego programu przebudowy dróg lokalnych 2008-2011 (MSWiA);
4. Opracowanie propozycji kontynuacji programu wieloletniego „Narodowego programu przebudowy dróg lokalnych” po 2011 r. (MSWiA);
5. Uruchomienie długoterminowego planu modernizacji infrastruktury kolejowej, realizowanego m.in. w ramach POIiŚ – Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2013 (MI);
6. Założenia do Aktualizacji Programu Rozwoju Sieci Lotnisk i Lotniczych Urządzeń Naziemnych do 2020 roku (MI);
7. Program wieloletni przywrócenia parametrów eksploatacyjnych na śródlądowych drogach wodnych w Polsce, określonych w obowiązującej klasyfikacji” (MI);
8. Program wieloletni na lata 2008-2013 pn. „Budowa falochronu osłonowego dla portu zewnętrznego w Świnoujściu” (MI).

1.4. Rozwój i modernizacja infrastruktury energetycznej

Kluczową kwestią dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju jest modernizacja i przebudowa infrastruktury energetycznej, a przede wszystkim linii średniego napięcia i obwodów niskiego napięcia, w których zainstalowane są przewody o małych przekrojach oraz te linie, na końcach których spadki napięć przekraczają dopuszczalne normy. Ważnym elementem jest również przebudowa sieci przesyłowych w kierunku zdecentralizowanych sieci inteligentnych, co usprawni przesył energii w sytuacji czasowego wzrostu jej zapotrzebowania w regionach. Niski poziom rozwoju infrastrukturalnego na terenach wiejskich, a w efekcie brak bezpieczeństwa energetycznego na poziomie lokalnym, utrudnia prowadzenie na tych terenach działalności gospodarczej. Na obszarach wiejskich niezbędny jest zatem rozwój sieci dystrybucyjnej energii elektrycznej na nowocześniejszą i bardziej wydajną oraz zmiana struktury (typologii) sieci przesyłowych i dystrybucyjnych, w tym m.in. poprzez rozwój rozproszonej sieci przesyłowej, co umożliwi w szczególności efektywne podłączenie Odnawialnych Źródeł Energii (OZE). Inteligentne sieci przesyłowe wsparte wdrożeniem inteligentnego opomiarowania są także jednym z mechanizmów, wspierających redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza, umożliwiającym z jednej strony pokrycie prognozowanego do 2025 r. zapotrzebowania na moc i energię elektryczną, a z drugiej minimalizację strat przesyłowych i pozostającej w rezerwie mocy. Rozwój infrastruktury służącej wytwarzaniu energii elektrycznej, m.in. poprzez rozpoczęcie programu budowy elektrowni jądrowych oraz energetyki wodnej, przyczyni się także do zwiększenia dywersyfikacji źródeł energii – a w konsekwencji do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego państwa.

Jednocześnie rozwój i modernizacja infrastruktury budowlanej, w tym termomodernizacja, powinna prowadzić do wzrostu efektywności energetycznej budynków. Skuteczne wdrożenie zasad zrównoważonego rozwoju w obszarze budownictwa (wyrobów budowlanych, technologii i obiektów) wymaga wsparcia w postaci systemu norm i specyfikacji technicznych. Wprowadzone w Polsce regulacje prawne zapewniają zaostrenie polityki racjonalizacji zużycia energii w sektorze zasobów budowlanych. Niezbędne pozostaje wspieranie rozwoju budownictwa o niskim poziomie zużycia energii oraz rozwoju i wdrażania innowacyjnych technologii, przede wszystkim kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych, wysokosprawnych układów kogeneracyjnych, a także układów rekuperacyjnych z wykorzystaniem pomp ciepła zwiększających sprawność energetyczną budynku. Konieczne jest zatem wypracowanie spójnej polityki rządu w zakresie zrównoważonego rozwoju budownictwa.

Działania w ramach KPR – w powiązaniu z inicjatywą przewodnią „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”:

- 1.4.1. Rozwój sieci energetycznych (MG);
- 1.4.2. Rozwój inteligentnych sieci energetycznych (MG);
- 1.4.3. Zwiększanie efektywności energetycznej (MG);
- 1.4.4. Dywersyfikacja źródeł energii (MG);
- 1.4.5. Inwestycje w odnawialne źródła energii (MG/MF/MŚ);
- 1.4.6. Poprawa lokalnego bezpieczeństwa energetycznego (MG);
- 1.4.7. Stosowanie technologii energetycznych ograniczających emisje pyłów oraz NO_x i SO₂ (MG/MŚ).

Zadania do realizacji w 2011 r.:

1. Ustawa o korytarzach przesyłowych (MG);
2. Przygotowanie analizy możliwości i zakresu wprowadzenia w Polsce inteligentnych sieci elektroenergetycznych, ze szczególnym uwzględnieniem inteligentnych systemów pomiarowych (MG);
3. Przygotowanie założeń do aktów prawnych wprowadzających system inteligentnych sieci (MG);
4. Program polskiej energetyki jądrowej (MG);
5. Ustawa Prawo atomowe (MG);
6. Promocja wykorzystania OZE (energetyka wodna, wiatrowa, słoneczna, z biomasy) (MG);
7. Wspieranie inwestycji w zakresie efektywności energetycznej przy zastosowaniu kredytów preferencyjnych oraz dotacji ze środków krajowych i europejskich, w tym w ramach ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów (MG);
8. Ustawa o zmianie ustawy Prawo budowlane lub Ustawa o systemie oceny energetycznej budynków i lokali mieszkalnych oraz kontroli niektórych urządzeń w zakresie efektywności energetycznej (MI/MG);
9. Przygotowanie założeń do Programu Rozwoju Energetyki Wodnej (MG).

1.5. Rozwój i modernizacja infrastruktury teleinformatycznej i telekomunikacyjnej

Inwestycje w **technologie teleinformatyczne** są jednym z głównych motorów wzrostu zaawansowanych gospodarek. Projektowane w tym względzie działania powinny gwarantować impet cyfrowy, który przyczyni się do wzrostu konkurencyjności polskiej gospodarki oraz pozytywnie wpłynie na poziom kapitału ludzkiego. Dostęp szerokopasmowy jest również podstawą innowacji i zwiększa wydajność szeregu sektorów gospodarki poprzez możliwość zastosowania outsourcingu i offshoringu. Umożliwia on również prezentację użytkownikom zdigitalizowanego dziedzictwa kulturowego – zbiorów bibliotek, muzeów i archiwów. Konieczne jest zapewnienie powszechnego dostępu do telekomunikacji, ze szczególnym naciskiem na szerokopasmowy dostęp do Internetu, w szczególności z wykorzystaniem istniejących narzędzi prawnych, w tym ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych. Należy również zwrócić uwagę na rozwój technologii mobilnego dostępu do Internetu oraz rozwój sieci nowej generacji (NGN). W wyniku przeprowadzonego procesu cyfryzacji, dostępne będą dodatkowe zasoby częstotliwości, które zostaną przeznaczone dla usług mobilnego dostępu do Internetu. Jednocześnie, wykorzystanie infrastruktury teleinformatycznej dla poprawy dostępności do części usług publicznych będzie stanowić istotny czynnik zwiększenia możliwości upowszechniania elastycznych form świadczenia pracy jak również poprawy spójności społecznej i terytorialnej.

Na niektórych obszarach kraju (tzw. białe plamy pokrycia siecią telekomunikacyjną) inwestycje infrastrukturalne telekomunikacyjne powinny być wspierane środkami publicznymi z uwagi na niską rentowność tych inwestycji, a w związku z tym małe zainteresowanie sektora prywatnego ich realizacją. Konieczne jest zatem zachęcenie jednostek samorządu terytorialnego do aktywnego włączenia się w działania na rzecz rozwoju infrastruktury umożliwiającej świadczenie szerokopasmowego dostępu do Internetu, zaś w przypadku operatorów komercyjnych do zwiększania inwestycji w sieci nowej generacji (NGN).

Konieczne będzie również dokonanie inwestycji po stronie podażowej, czyli z jednej strony wprowadzenia do sieci zasobów kulturowych czy edukacyjnych, z drugiej zwiększenie możliwości dostępu do usług administracji rządowej i samorządowej za pomocą Internetu.

Działania w ramach KPR – w powiązaniu z inicjatywą przewodnią „Europejska Agenda Cyfrowa”:

- 1.5.1. Rozwój infrastruktury teleinformatycznej poprzez inwestycje publiczne (rządowe i samorządowe) oraz publiczno-prywatne skutkujące zmniejszeniem kosztów dostępu do Internetu oraz cyfrowego radia i telewizji (MI);
- 1.5.2. Rozwój sieci teleinformatycznej, w tym zapewnienie dostępu do Internetu szerokopasmowego, w szczególności na obszarach wiejskich (MI);
- 1.5.3. Wspieranie procesu cyfryzacji przestrzeni medialnej w Polsce, w tym konwersji nadawania sygnału telewizyjnego i radiowego analogowego na cyfrowy (MI);
- 1.5.4. Digitalizacja zasobów, w tym m.in. dorobku narodowego (MKiDN), czy w zakresie edukacji (MEN/MNiSW).

Zadania do realizacji w 2011 r.:

1. Monitorowanie skutków obowiązywania ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. Nr 106, poz. 675) oraz podejmowanie działań promujących stosowanie rozwiązań ustawowych (MI);
2. Ustawa o wdrożeniu naziemnej telewizji cyfrowej (MI);
3. Wdrożenie Dyrektywy 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 marca 2007 r. ustanawiającej infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej INSPIRE (MI);
4. Ustawa o dostępie do informacji publicznej (MSWiA);
5. Ustawa o otwartych zasobach wiedzy (KPRM);
6. Narodowy Plan Szerokopasmowy, służący realizacji celów w zakresie dostępności i szybkości Internetu (MI);
7. Przegląd istniejących procedur we współpracy z branżą telekomunikacyjną oraz sporządzenie i przedstawienie Komitetowi Rady Ministrów do Spraw Informatyzacji i Łączności stanowiska w sprawie barier, które pozostały do przewyciężenia (MI);
8. Podjęcie intensywnych działań zmierzających do pełnego wykorzystania funduszy strukturalnych UE przeznaczonych na inwestycje w infrastrukturę i usługi szerokopasmowe (MRR).

1.6. Rozwój i modernizacja infrastruktury B+R

Kluczową kwestią jest w dalszym ciągu rozwój infrastruktury jednostek naukowych w ośrodkach o dużym potencjale badawczym, umożliwiającą prowadzenie wysokiej jakości badań. Zdecydowana większość polskich ośrodków naukowych prowadzi prace B+R korzystając z przestarzałego sprzętu badawczego, rozproszonego w niewielkich laboratoriach. Stopień zużycia urządzeń badawczych wyniósł 77,8% w 2009 r. i jest zdecydowanie zbyt wysoki, co stanowi barierę dla rozwoju badań naukowych i opracowania innowacyjnych rozwiązań. Ich rozproszenie i powtarzalność nie wpływa pozytywnie na efektywność wykorzystania. Równocześnie, brak dostępu do nowoczesnej infrastruktury badawczej o skali krajowej utrudnia ośrodkom, dysponującym wysoko wykwalifikowaną kadrą, realizowanie projektów prowadzonych w ramach współpracy międzynarodowej oraz osiąganie rozpoznawalnej specjalizacji naukowo-badawczej.

Poprawa jakości i nowoczesności infrastruktury badawczej pozwoli na zwiększenie szans uzyskania niezbędnego elementu wzrostu konkurencyjności polskiej gospodarki jakim jest komercjalizacja wyników badań poprzez ich wdrożenie w przedsiębiorstwach.

Należy jednak pamiętać, że wraz z modernizacją infrastruktury badawczej niezbędne będzie stworzenie warunków dla jej skutecznego efektywnego wykorzystywania. Dlatego krokiem kolejnym jest stworzenie mechanizmów gwarantujących zatrudnienie w polskich jednostkach naukowych najlepszych badaczy oraz zapewnienie im stabilnego finansowania w kolejnych latach. Tylko w ten sposób stworzona wysokiej jakości infrastruktura naukowa będzie wytwarzać wartość dodaną dla polskiej gospodarki.

Działania w ramach KPR – w powiązaniu z inicjatywą przewodnią „Unia Innowacji”:

- 1.6.1. Wzrost inwestycji w modernizację i rozwój bazy laboratoryjnej nauki, przy jednoczesnym utrzymaniu koncentracji finansowania, w tym z funduszy strukturalnych UE, na najlepszych jednostkach naukowych oraz zwiększenie udziału nakładów budżetowych na aparaturę badawczą (dystrybucja środków w trybie konkursowym) (MNiSW);
- 1.6.2. Monitorowanie postępów w zakresie komercjalizacji wyników badań w gospodarce (MNiSW);
- 1.6.3. Finansowanie inwestycji w infrastrukturę badawczą ze środków Funduszu Nauki i Technologii Polskiej oraz funduszy strukturalnych – PO IG Priorytet 2 – Infrastruktura sfery B+R (MNiSW).

Zadania do realizacji w 2011 r.:

1. Opracowanie całościowej wizji finansowania budowy i utrzymania takiej infrastruktury o znaczeniu krajowym i regionalnym oraz udziału w międzynarodowych projektach budowy i eksploatacji dużej infrastruktury badawczej w oparciu o Polską Mapę Drogową Infrastruktury Badawczej (MNiSW);
2. Opracowanie mechanizmów okresowej ewaluacji projektów umieszczonych na mapie drogowej oraz jej okresowej aktualizacji (MNiSW);
3. Wypracowanie i wdrażanie modelu zarządzania dużą infrastrukturą badawczą poprzez wykorzystywanie wzorów europejskich w tym zakresie, mając na uwadze w szczególności przyjmowanie zasady „otwartego dostępu” i „doskonałości naukowej”(MNiSW);

4. Opracowanie zasad finansowania budowy i utrzymania infrastruktury krajowej i regionalnej oraz udziału w międzynarodowych projektach budowy i eksploatacji dużej infrastruktury badawczej (MNiSW).

1.7. Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej

Inwestycje w infrastrukturę społeczną m.in. w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, kultury, turystyki i sportu umożliwiają uwolnienie potencjału regionów oraz zapobiegają pogłębianiu się nierówności i sprzyjają włączeniu społecznemu. Przekładają się również bezpośrednio na zwiększenie spójności społecznej poprzez wyrównanie dostępu do usług wysokiej jakości. Dlatego też kluczowe jest zapewnienie powszechnej dostępności do wysokiej jakości usług publicznych, co pozwoli na wykorzystywanie potencjałów poszczególnych grup społecznych oraz jednostek, a także ograniczy skalę bierności zawodowej, przeciwdziałając wykluczeniu z rynku pracy oraz przyspieszając powrót do aktywności.

Jedną z dziedzin, na którą trzeba zwrócić szczególną uwagę jest mieszkalnictwo. Działania w tym zakresie będą zmierzać do eliminacji istniejących deficytów w zasobach mieszkaniowych w segmencie lokali dostępnych dla osób o dochodach niewystarczających do samodzielnego zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. Krokiem w tym kierunku są założenia rozwoju budownictwa mieszkaniowego pod wynajem przyjęte przez Radę Ministrów, Jednocześnie nastąpi racjonalizacja gospodarowania publicznym zasobem mieszkaniowym.

W związku z modernizacją kształcenia niezbędna jest także modernizacja i rozwój infrastruktury. Obecnie i w najbliższych latach cechą modernizacji kształcenia ogólnego jest zorientowanie systemu szkolnego, włącznie z przedszkolami, na coraz młodsze roczniki dzieci. Podstawowym celem objęcia dzieci młodszych edukacją formalną jest zmniejszanie nierówności społecznych, wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci, w szczególności tych pochodzących ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym, a tym samym poprawa wyników nauczania w przyszłości. Objęcie jak największej liczby dzieci instytucjonalną opieką przedszkolną oraz edukacją formalną, umożliwi także rodzicom powrót na rynek pracy, pozwalając tym samym na przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesu starzenia się społeczeństwa polskiego. Włączanie coraz młodszych dzieci do systemu szkolnego wymaga zmian w sposobach organizacji przestrzeni uczenia się oraz wyposażenia.

Kolejną kwestią jest poprawa systemu ochrony zdrowia, jako obszaru o kluczowym znaczeniu dla jakości życia obywateli. Działania w tym obszarze będą ukierunkowane na poprawę dostępności oraz zdolności instytucjonalnej i poprawę efektywności funkcjonowania systemu ochrony zdrowia, poprzez wprowadzenie zmian w zakresie zasad organizacji i zarządzania w systemie ochrony zdrowia oraz funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność leczniczą, a także poprzez inwestycje podnoszące jakość i konkurencyjność świadczenia usług zdrowotnych (m. in. modernizacja placówek świadczących usługi medyczne, zakup nowoczesnego sprzętu diagnostycznego leczniczego i rehabilitacyjnego). Konieczne będzie również podjęcie szerszych niż do tej pory działań w zakresie profilaktyki i rehabilitacji oraz opieki długoterminowej, szczególnie w kontekście starzenia się społeczeństwa, w tym w zakresie szerszego wykorzystania nowoczesnych technologii teleinformatycznych w służbie osobom starszym i niepełnosprawnym, aby umożliwić im niezależne życie i aktywność społeczną. Przyczyni się to do osiągnięcia celu strategicznego, jakim jest poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz będzie sprzyjało dłuższemu pozostawaniu osób pracujących na rynku pracy. Niezbędne będzie wspieranie systemów norm, standardów interoperacyjności oraz certyfikacji systemów i usług e-zdrowia, Warto rozważyć wprowadzenie kontroli bezpieczeństwa produktów informatycznych w ochronie zdrowia w sposób analogiczny, jak dla bezpieczeństwa urządzeń medycznych. Jednocześnie należy zapewnić kształcenie kadr medycznych w specjalizacjach niezbędnych do zagwarantowania odpowiedniego poziomu zdrowia społeczeństwa.

Zwiększenie dostępu do kultury i usług kulturalnych (finansowanie budowy i modernizacji infrastruktury kultury oraz ochrony dziedzictwa kulturowego) będzie miało istotne znaczenie dla rozwoju kapitału społecznego, osiągania spójności społecznej i ekonomicznej, oraz będzie sprzyjało włączeniu społecznemu.

Nowoczesny, innowacyjny i sprawnie funkcjonujący system informacji turystycznej ma wpływ na poprawę konkurencyjności turystyki. Turystyka jest jednym z obszarów, gdzie zastosowanie technologii komunikacyjnej i informacyjnej ma priorytetowe znaczenie. W celu zwiększenia znaczenia turystyki w gospodarce narodowej planowany jest rozwój zintegrowanego systemu informacji turystycznej.

Projekty z zakresu infrastruktury sportowej (finansowanie: budowy, renowacji, modernizacji oraz konserwacji obiektów sportowych) i związane z nimi programy, dotyczące rozwoju sportu, powinny przyczyniać się do promocji zdrowego stylu życia Polaków (wzrostu poziomu aktywności i sprawności fizycznej) oraz wyrównania szans i integracji społecznej poprzez udział w sporcie.

Działania w ramach KPR – w powiązaniu z inicjatywami przewodnimi „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”, „Mobilna młodzież”, „Europejski program walki z ubóstwem”:

- 1.7.1. Zwiększenie liczby dostępnych cenowo mieszkań na rynku wynajmu, w tym uelastycznienie regulacji prawnych w zakresie wynajmu mieszkań (MI);
- 1.7.2. Zapewnienie bardziej harmonijnego rozwoju usług społecznych w wymiarze terytorialnym (KPRM/MZ/MPiPS/MEN);
- 1.7.3. Rozwój infrastruktury społecznej, w tym w szczególności infrastruktury edukacyjnej, ochrony zdrowia, kultury, turystyki i sportu (MEN/MZ/MKiDN/MSiT);
- 1.7.4. Rozbudowa i rozwój zintegrowanego systemu informacji turystycznej (MSiT);
- 1.7.5. Wdrożenie informatycznych systemów zarządzania i świadczenia usług w obszarze ochrony zdrowia (MZ).

Zadania do realizacji w 2011 r.:

1. Ustawa o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz o zmianie ustawy o dodatkach mieszkaniowych (MI);
2. Kontynuacja programu wsparcia budownictwa dla najuboższych na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych (MI);
3. Modyfikacja reguł funkcjonowania społecznego budownictwa na wynajem (MI);
4. Ustawa o działalności leczniczej (MZ);
5. Kontynuacja wdrażania programu „Radosna Szkoła” (MEN).

2. Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego

2.1. Otoczenie prawno-instytucjonalne

Powstawanie oraz rozwój przedsiębiorstw, a także ich innowacyjność i pozycja konkurencyjna, uzależnione są w dużym stopniu od **otoczenia prawnego i instytucjonalnego**.

Jednocześnie, nowe podejście do regulacji gospodarczych ukierunkowane na transformację z podejścia tzw. "better" na "**smart regulations**", polegające przede wszystkim na uzupełnieniu procesu legislacyjnego o monitoring *ex post* i ewentualne korekty regulacji, a także domknięcie cyklu poprzez położenie większego nacisku na egzekwowanie przepisów prawa, sprzyjać powinno wzrostowi produktywności i jakości życia obywateli, umożliwiając odbudowę zaufania społecznego do administracji publicznej.

Zmiana systemu stanowienia prawa

Prawidłowo funkcjonujący system Oceny Skutków Regulacji (OSR) pozwala na identyfikację najważniejszych szans i zagrożeń, jakie niesie ze sobą nowa regulacja. OSR powinna być utożsamiana z procesem analitycznym, który rozpoczyna prace nad projektem interwencji publicznej i jednocześnie powinna wskazywać, w oparciu o obiektywne przesłanki, jaka jest najlepsza forma interwencji. Jednocześnie działania powinny zostać oparte na solidnej podstawie naukowej – **evidence based policy**.

W ramach reformy systemu stanowienia prawa w Polsce, podejmowane są również prace nad zwiększeniem transparentności procesu legislacyjnego poprzez efektywne wspieranie procedury związanej z opiniowaniem projektów aktów prawnych. Wprowadzenie jasnych reguł zasięgania opinii oraz uporządkowanie stanu prawnego w tym zakresie przyczyni się do **poprawy jakości procesu konsultacji społecznych**.

Wystandardyzowana weryfikacja działania stanowionego prawa (analizy *ex-post*), to także kluczowy instrument, którego wprowadzenie pozwoli na poprawę jakości regulacji.

Upraszczenie prawa oraz redukcja obciążeń administracyjnych

Prawo gospodarcze, w ramach prowadzonej Reformy Regulacji upraszczane jest dwutorowo. Po pierwsze prowadzone są działania pod nazwą „uproszczenie obowiązujących przepisów”. Działania uproszczeniowe w stosunku do MŚP obejmują obecnie takie obszary jak: dostęp do kapitału, komercjalizacja technologii, prowadzenie działalności badawczo-rozwojowej oraz tworzenie firm technologicznych. Po drugie realizowana jest redukcja obciążeń administracyjnych dla przedsiębiorców, w ramach której Rząd podjął się ich zmniejszenia o 25% w sześciu wybranych obszarach prawa (środowisko, planowanie i zagospodarowanie przestrzenne, prawo działalności gospodarczej, prawo probiercze, usługi turystyczne, prawo pracy). Obok tzw. pierwszego etapu redukcji opracowywane są plany redukcyjne dla pozostałych obszarów prawa gospodarczego (tzw. drugi etap redukcji).

Wskazane działania mają na celu ułatwianie podejmowania działalności gospodarczej, szczególnie dla małych i średnich przedsiębiorstw, przyczyniając się do stworzenia otoczenia regulacyjnego przyjaznego obywatelom i przedsiębiorcom.

Sprawna administracja

Jednym z najważniejszych elementów zapewniających wysoką jakość otoczenia gospodarczego jest **system administracyjny** uwzględniający w swoim działaniu interesy wszystkich podmiotów działających w sferze gospodarki. W tym celu musi się on opierać

na faktycznych potrzebach klientów, koordynacji działań oraz skutecznej komunikacji. Konieczne jest uwzględnienie partnerskiego wymiaru działania administracji publicznej, w tym rozbudowy procedur i praktyki konsultacji społecznych oraz takich mechanizmów jak wysłuchanie publiczne.

Konieczne jest skrócenie czasu trwania postępowań administracyjnych celem likwidacji barier dla procesów inwestycyjnych i pogłębienia zaufania obywateli do organów państwa. Należy stworzyć warunki do sprawnego i szybszego orzekania, którego zasadniczym celem jest przyspieszenie postępowań administracyjnych, co pozwoli na znaczące zmniejszenie kosztów funkcjonowania administracji publicznej.

Podstawowym instrumentem zarządczym w tym obszarze jest wprowadzenie bodźców negatywnych, zniechęcających urzędników do nieuzasadnionego wydłużania postępowań i stosowania uciążliwych nadinterpretacji prawa. Bardzo istotnym obszarem zmian jest wprowadzenie skutecznych instrumentów karania urzędów za nagminne naruszanie ustawowych terminów wydawania decyzji (także pod pozorem wymogu uzupełnienia wniosku).

Poprawa sprawności działania administracji w sferze gospodarki nie będzie możliwa bez szerszego wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w kontaktach z obywatelami, przedsiębiorcami i jednostkami spoza sektora publicznego. W pierwszym okresie wdrażania KPR kluczowym dokumentem w obszarze wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w administracji publicznej będzie Plan Informatyzacji Państwa na lata 2011-2014, posiadający umocowanie w Ustawie o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (art.5 i 6). Plan Informatyzacji Państwa będzie docelowo określał priorytetowe kierunki rozwoju systemów teleinformatycznych i usług świadczonych drogą elektroniczną w całej administracji publicznej, w tym w zakresie wsparcia prowadzenia działalności gospodarczej. Istotnym motywem procesów informatyzacji administracji publicznej pozostaje likwidacja obciążeń biurokratycznych w obszarach kluczowych dla rozwoju gospodarki i usprawnienie komunikacji urzędów z przedsiębiorcami. W zakresie rozwoju transgranicznych usług elektronicznej administracji konieczne jest zapewnienie interoperacyjności i bezpiecznych mechanizmów elektronicznej identyfikacji/autentykacji. Kluczowym w tym obszarze będzie wdrożenie wytycznych zamieszczonych w Europejskich Ramach Interoperacyjności.

Szczególnie istotnym zadaniem w tym zakresie, wymagającym pilnej realizacji będzie utworzenie i prowadzenie portalu internetowego dla przedsiębiorców – jednego miejsca, w którym udostępnione będą wszystkie informacje w zakresie istniejących instrumentów wspierania działalności gospodarczej w Polsce.

Jednym z działań na rzecz poprawy otoczenia instytucjonalnego będzie ocena działań poszczególnych instytucji w celu wyeliminowania nakładających się kompetencji przy jednoczesnym zwiększeniu efektywności pracy.

Działania w ramach KPR – w powiązaniu z inicjatywą przewodnią „Zintegrowana polityka przemysłowa w dobie globalizacji”:

- 2.1.1 Reforma Regulacji (MG);
- 2.1.2 Uproszczenia procedur sądowych – w tym prawo upadłościowe i naprawcze, pozasądowe rozwiązywanie sporów, arbitraż (MS);
- 2.1.3 Informatyzacja administracji - działania ukierunkowane na zapewnienie pełnej interoperacyjności usług e-administracji w ujęciu krajowym oraz świadczenie kluczowych usług transgranicznych w ujęciu europejskim, umożliwiających

przedsiębiorcom prowadzenie działalności gospodarczej, a obywatelom naukę, pracę, zamieszkanie oraz przechodzenie na emeryturę w dowolnym miejscu w Unii Europejskiej niezależnie od ich pierwotnej lokalizacji (MSWiA);

- 2.1.4 Nowoczesne agencje wykonawcze działające na rzecz przedsiębiorstw funkcjonujących w Polsce (MG).

Zadania do realizacji w 2011 r.:

1. Kontynuacja szkoleń dla pracowników i kadry kierowniczej administracji rządowej z zakresu Oceny Skutków Regulacji (MG);
2. Udoskonalenie i rozszerzenie platformy elektronicznej OSR o nowe OSR (MG);
3. Pakiet na rzecz przedsiębiorczości (MG);
4. Prace nad wdrażaniem i monitorowaniem ustawy o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców (MG);
5. Horyzontalna ustawa dereglamentacyjna, realizująca postulaty przedsiębiorców i organizacji pozarządowych (MG);
6. Podjęcie działań analitycznych związanych z oceną zakresu pakietu ustaw reformujących (*Kodeks postępowania administracyjnego, Prawo o ustroju sądów administracyjnych, Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi*, etc.) (MSWiA);
7. Propozycje uproszczeń procedur sądowych w zakresie przeciwdziałania upadłości (MG);
8. Koordynacja działań w zakresie e-administracji wynikających z realizacji Planu Informatyzacji Państwa na lata 2011-2014 (MSWiA);
9. Prace analityczno-przygotowawcze w celu zidentyfikowania możliwości usprawnienia działalności agencji wykonawczych działających na rzecz przedsiębiorstw. (MG).

2.2. Dostęp do finansowania

Konieczne jest rozwijanie wysokiej jakości kompetentnych instytucji wspierających komercjalizację wyników prac badawczo-rozwojowych, w tym funduszy podwyższonego ryzyka opartych na publiczno-prywatnym kapitale. Istotną kwestią jest również wykorzystanie środków publicznych, za pośrednictwem systemu zamówień publicznych, do kreowania popytu na innowacje.

Jednocześnie celem działań, które muszą zostać podjęte jest dalsza poprawa dostępu, zwłaszcza mikro- i małych przedsiębiorstw do zewnętrznych źródeł finansowania za pośrednictwem rozpoznawalnego **systemu funduszy pożyczkowych i poręczeniowych**, działającego zgodnie z powszechnie obowiązującymi i akceptowanymi standardami. Przede wszystkim konieczne jest systemowe dostosowanie tych instytucji finansowych i świadczonych przez nie usług do zmieniających się i zróżnicowanych, także terytorialnie, potrzeb przedsiębiorców.

Venture capital

Istnieje konieczność wspierania rozwoju rynku funduszy „*venture capital*”, zarówno poprzez zachęty finansowe (działalność Krajowego Funduszu Kapitałowego, w tym w oparciu o środki z funduszy strukturalnych UE), jak również zmiany regulacji prawnych zmierzających do m.in.: korzystniejszego opodatkowania przychodów z inwestycji, zwiększenia podaży środków poprzez umożliwienie OFE realizacji inwestycji w kapitał podwyższonego ryzyka, wspólnego działania na poziomie UE w zakresie zmniejszania barier w dokonywaniu transgranicznych inwestycji przez fundusze „*venture capital*”. Istotnym elementem warunkującym przyznanie publicznego wsparcia dla funduszu jest jego aktywna polityka finansowa wspierająca innowacyjne przedsięwzięcia na jak najwcześniejszym etapie rozwoju (*start-up, spin –off*).

Ponadto należy zapewnić odpowiednią wielkość popytu na tego rodzaju inwestycje, a więc należy wzmocnić działania w zakresie świadomości na temat korzyści z pozyskiwania kapitału w ten sposób wśród potencjalnych beneficjentów (MSP) oraz zapewnić rozwój rynku firm innowacyjnych.

Partnerstwo Publiczno-Prywatne (PPP)

Aby **PPP stało się nową efektywną ścieżką pozyskania kapitału** na przedsięwzięcia, konieczne jest efektywna kontynuacja działań na rzecz jego promocji. Mechanizm PPP, dający szansę na zdobycie dodatkowych środków na inwestycje oraz ich szybszą realizację, wydaje się być niewykorzystywany obecnie we właściwym stopniu. Wykorzystywanie PPP, szczególnie przy ograniczeniu wielkości funduszy publicznych, pozwala zaspokoić rosnące oczekiwania społeczne w zakresie ilości i standardu świadczenia usług publicznych.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że PPP jest tańsze niż tradycyjna forma realizacji inwestycji; mimo wyższej ceny pozyskania kapitału przez podmiot prywatny, PPP pozwala osiągnąć oszczędności rzędu 15-17% w porównaniu z tradycyjnym modelem realizacji inwestycji (lepsze zarządzanie, kryterium efektywności ekonomicznej liczone dla całego okresu życia projektu a nie odrębnie dla poszczególnych jego faz działania).

Działania w ramach KPR – w powiązaniu z inicjatywą przewodnią „Zintegrowana polityka przemysłowa w dobie globalizacji”:

2.2.1 Program Rozwoju Przedsiębiorstw (MG);

2.2.2 Promocja Partnerstwa Publiczno-Prywatnego (MG).

Zadania do realizacji w 2011 r.:

1. Prace nad Programem Rozwoju Przedsiębiorstw, który będzie wdrażał zapisy Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki poprzez zdefiniowanie na nowo systemu (i poszczególnych instrumentów) wspierania MŚP działających w Polsce, w tym zwłaszcza ewaluacja istniejących instrumentów wsparcia (MG);
2. Opracowanie strukturalnych uwarunkowań funkcjonowania PPP w Polsce, jak również promocja PPP, szkolenia oraz opracowanie materiałów informacyjnych, upowszechnienie konkursu na dobre praktyki PPP, prowadzenie bazy projektów PPP (MG);
3. Realizacja projektu szkoleniowo-doradczego dotyczącego PPP (MG).

2.3. Nowe kierunki rozwoju innowacyjności

W kolejnych latach polskie społeczeństwo i gospodarka staną przed wyzwaniem wyczerpywania się dotychczasowych przewag konkurencyjnych. Konieczne więc będzie sukcesywne jej przestawianie w kierunku wytwarzania produktów i usług o większym stopniu innowacyjności oraz odpowiadających na zapotrzebowanie zmieniającego się zapotrzebowania konsumentów. Oznacza to konieczność stworzenia bodźców, które pozwolą na pierwszym etapie identyfikować a następnie wdrażać kreatywne pomysły. Pomimo tego, że władze publiczne nie mają w tym zakresie wielu bezpośrednich instrumentów, to jednak zmiany w programach edukacyjnych promujące kreatywność i współpracę oraz postawy pro innowacyjne oraz rządowe programy wsparcia dla realizacji tego typu pomysłów mogą stać się podstawową dźwignią dla zmian.

W aktualnym **nowym podejściu do polityki innowacyjności** podkreśla się znaczenie nowych form innowacji obejmujących nowatorskie sposoby tworzenia nowych produktów w oparciu o nowe metody i wysoki stopień współpracy (*open innovation, user driven innovation*). Jednocześnie ze względu na fakt że kreatywność staje się w coraz większym stopniu determinantą przewagi konkurencyjnej, znaczenia nabierają **przemysły kultury i przemysły kreatywne** jako obszary zarówno tworzenia, jak i wykorzystywania innowacji.

Jednocześnie najnowszy dorobek naukowy bardzo mocno wskazuje na inwestycje w kapitał ludzki jako na jedne z najbardziej efektywnych, tworzących nowe przewagi konkurencyjne. Chodzi tu w szczególności o przygotowany na wyzwania przyszłości oraz łatwo dostosowujący się do zmian system edukacji oraz kształcenia ustawicznego i szkoleń zawodowych..

Foresight technologiczny

Celem wskazania kluczowych technologii dla rozwoju gospodarczego Polski, podjęto działania w zakresie prognozowania trendów rozwoju technologii (foresight technologiczny). Projekt foresightu dla przemysłu, który jest okazją do weryfikacji potencjału rozwoju wskazanych sektorów i obszarów przemysłowych, zidentyfikowania konkurencyjnych obszarów przemysłowych oraz kluczowych technologii przyszłości, jest realizowany na obszarze całego kraju. Ponadto podjęte zostaną działania na rzecz wdrażania wyników projektów foresight.

W dalszym okresie konieczne jest określenie tzw. planów *smart specialisation* dla kraju i regionów

Rozwój gospodarki niskoemisyjnej – „zielone innowacje”, „zielone technologie”

W kształtowaniu rozwoju gospodarki niskoemisyjnej kluczowe jest utworzenie korzystnych warunków dla rozwoju rynku zielonych technologii i produktów (ekoinnowacji). Konieczne są działania zmieniające postrzeganie ekoinnowacji, nie tylko w kontekście „trendu” ale poprzez wskazanie wartości dodanej zastosowania takich rozwiązań. Działania będą podejmowane dwutorowo: z jednej strony dotyczyć będą wsparcia B+R w obszarze zielonego wzrostu, ale jednocześnie będą ukierunkowane na zachęcanie firm do inwestycji w zielone technologie.

Rozwój oraz wdrażanie technologii środowiskowych powinno być traktowane w sposób priorytetowy, głównie ze względu na ich wpływ na realizację zobowiązań wynikających z regulacji prawnych UE (pakiet energetyczno-klimatyczny), bezpieczeństwo energetyczne, zdrowie publiczne, transformacja w kierunku niskoemisyjnej gospodarki czy adresowanie globalnych wyzwań zrównoważonego rozwoju.

W sytuacji ograniczonego dostępu do surowców naturalnych, szczególnie istotną kwestią dla zrównoważonego rozwoju staje się potrzeba wdrożenia zasad efektywnego korzystania z zasobów, w tym gospodarowania w zamkniętym obiegu (*closed-loop*), usprawnienia procesów odzysku i ponownego wykorzystania surowców wtórnych (recykling) oraz odzysku energii wraz z towarzyszącymi działaniami na rzecz ograniczenia materiałowej i energochłonności procesów produkcyjnych. W uzupełnieniu do działań opisanych w podrozdziale 1.2. „Rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska”, działania podejmowane w tym zakresie będą również ukierunkowane na stałe monitorowanie reagowania na potrzeby konsumentów, a także na kreowanie nowych potrzeb. W tym kontekście szczególnie istotne pozostaje tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej produkcji i konsumpcji, zrównoważonej polityki przemysłowej, m.in. poprzez rozwój i wdrożenie innowacji, a także wykorzystywanie nowych instrumentów ekonomicznych.

Rozwój technologii środowiskowych oraz sektora usług środowiskowych, oznacza także szansę na zdynamizowanie **eksportu** szeroko rozumianych towarów i usług środowiskowych.

Współpraca dla wzrostu

Zgodnie z założeniami współczesnego modelu procesów innowacyjnych, **innowacje są traktowane jako efekt współpracy i interakcji** między ludźmi i organizacjami, a ich otoczeniem. Istotą działań w tym obszarze powinno być wzmacnianie współpracy pomiędzy uczestnikami rynku kształtującymi zarówno stronę popytową jak i podażową gospodarki, m.in. poprzez promocję samoregulacji oraz podejmowanie wspólnych inicjatyw wewnątrz i międzysektorowych w ramach sieci partnerskich porozumień na rzecz usprawniania funkcjonowania rynku. Kluczowe przy tym jest **promowanie dobrych praktyk** w zakresie współpracy biznesu z administracją, m.in. poprzez tworzenie odpowiednich mechanizmów i usprawnienie tych już istniejących (jak partnerstwo publiczno-prywatne – PPP), czy też biznesu z ośrodkami naukowo-badawczymi na rzecz realizacji badań odpowiadających na realne potrzeby rozwoju gospodarczego.

Najwięcej interakcji i współpracy występuje na poziomie regionalnym (np. w ramach **klastrów** i powiązań sieciowych), a także na styku branż i sektorów w środowisku charakteryzującym się stosunkowo wysokim poziomem zaufania i kapitału społecznego. Rosnące znaczenie i popularność koncepcji klastra oraz wpływ klasteringu na rozwój gospodarczy prowadzą do kształtowania **polityki rozwoju gospodarczego opartej o klastry**, która powinna koncentrować się na wypracowaniu mechanizmu **selekcji** (konkurs i analiza jakościowa) **najbardziej konkurencyjnych klastrów** w tym klastrów technologicznych o największym potencjale innowacyjnym oraz koncentracja na nich środków publicznych (w tym funduszy z UE). Te wyselekcjonowane inicjatywy klastrowe powinny być preferowane w ramach istniejącego systemu wydatkowania funduszy strukturalnych. Klastry powinny rozwijać się w oparciu o regionalne systemy innowacyjne wspierane przez władze samorządów poszczególnych województw oraz władze centralne, a ich rozwój powinien iść w kierunku utworzenia sektora wysokich technologii i podnoszenia konkurencyjności polskiej gospodarki poprzez z jednej strony stworzenie atrakcyjnej oferty dla bezpośrednich inwestycji zagranicznych (FDI) tworzącej dynamiczne i innowacyjne zaplecze naukowo-badawcze oraz z drugiej strony tworzenie sieci klastrów branżowych o wysokim potencjale innowacyjnym, zdolnych do samodzielnego konkurowania na rynku globalnym. Równolegle należy wspierać innowacje nietechnologiczne, odnoszące się m.in. do obszarów takich jak kreatywność, zarządzanie czy usługi.

Wzrost zdolności absorpcji innowacji przez przedsiębiorstwa

Wdrażanie nowych rozwiązań technologicznych pociąga za sobą szereg zmian w instytucji. Pracownicy muszą nie tylko zdobyć nową wiedzę i umiejętności ściśle związane z daną

technologią, ale także dostosować się do zmian jakie ta technologia wprowadza w ich organizacji. Przedsiębiorcy natomiast muszą zaplanować i nadzorować cały ten proces, tak aby zaimplementowana innowacja faktycznie przyniosła oczekiwane efekty.

W związku z powyższym należy umożliwić przedsiębiorcom skorzystanie z pomocy doradczej w zakresie tworzenia planu wdrożenia innowacji oraz wesprzeć przedsiębiorstwa w zakresie realizacji działań „miękkich” (np. szkoleniowo-doradcze) wynikających z planu wdrożenia.

Własność przemysłowa

W działaniach ukierunkowanych na rozwój technologii, koniecznym elementem uzupełniającym jest wspieranie ochrony praw własności przemysłowej, w tym stworzenie lepszego systemu prawnoinstytucjonalnego w zakresie ochrony własności przemysłowej, a przede wszystkim zwiększenie wiedzy i świadomości przedsiębiorstw w zakresie nowoczesnych metody ochrony IP, nie tylko w systemie ochrony patentowej.

Działania w ramach KPR – w powiązaniu z inicjatywami przewodnimi „Unia Innowacji”, „Zintegrowana polityka przemysłowa w dobie globalizacji” i „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”:

- 2.3.1 Wskazanie obszarów i technologii o największym potencjale rozwoju (MG);
- 2.3.2 Wspieranie lepszego wykorzystania wyników B+R (MNISW);
- 2.3.3 Dalsze działania służące rozwojowi społeczeństwa informacyjnego (MSWIA);
- 2.3.4 Wspieranie przemysłów kultury i przemysłów kreatywnych jako obszarów innowacji (MKiDN);
- 2.3.5 Usprawnienie procedur uzyskiwania ochrony własności przemysłowej w Polsce (MG);
- 2.3.6 Efektywne korzystanie z surowców, w tym ponowne wykorzystanie surowców wtórnych (recykling) oraz odzysk energii wraz z działaniami na rzecz ograniczenia materiało- i energochłonności procesów produkcyjnych (MG);
- 2.3.7 Rozwój inicjatyw klastrowych oraz ich monitoring, a także rozbudowa instrumentarium wspierania powstawania i umiędzynarodowienia działalności klastrów i powiązań sieciowych (MG);
- 2.3.8 Wykorzystanie specjalnych stref ekonomicznych w celu inicjowania i rozwoju powiązań między przedsiębiorstwami, instytutami badawczymi, jednostkami naukowymi, parkami technologicznymi, inkubatorami przedsiębiorczości, centrami transferu technologii, Centrami Obsługi Inwestorów i Eksporterów (MG);
- 2.3.9 Wspieranie kreatywności społeczeństwa i gospodarki poprzez zmianę modelu nauczania na wszystkich poziomach edukacji, w tym oparcie nauczania na efektach uczenia się oraz wsparcie dla innowacyjnych rozwiązań w gospodarce (MEN);
- 2.3.10 Rozwój działalności stowarzyszeń branżowych, zrzeszeń przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwoju branży i biznesu, w tym wspieranie i rozwój samoregulacji oraz oddolnych inicjatyw branżowych (MG);
- 2.3.11 Pobudzenia innowacyjności w ochronie środowiska i energetyce (MG);

2.3.12 Prowadzenie prac rozwojowych nad czystymi technologiami węglowymi (MG).

Zadania do realizacji w 2011 r.:

1. Zakończenie projektu foresightu technologicznego przemysłu oraz rozpoczęcie wdrażania wyników foresightów w Polsce (MG);
2. Przegląd obowiązujących regulacji w kontekście zidentyfikowania ewentualnych barier prawnych związanych z ochroną własności przemysłowej (MG);
3. Ustawa Prawo własności przemysłowej (MG);
4. Przygotowanie założeń dla projektu systemowego budowy regionalnych sieci współpracy na rzecz społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (*Corporate Social Responsibility* – CSR) (MG);
5. Przeszkolenie regionalnych Centrów Obsługi Inwestora i Eksportera w zakresie wzmocnienia regionalnych sieci powiązań przedsiębiorstw i wzmocnienia zaangażowania na rzecz CSR w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Współpracy (tzw. Fundusz Szwajcarski) (MG);
6. Przygotowanie podstaw dla wdrożenia Systemu Weryfikacji Technologii Środowiskowych – ETV (MŚ);
7. Projekt szkoleniowo-doradczy skierowany do przedstawicieli klastrów, mający na celu podnieść ich wiedzę i kompetencje w obszarze funkcjonowania i zarządzania powiązaniem kooperacyjnym (MG),
8. Kontynuowanie wdrażania reformy programowej kształcenia ogólnego na rzecz zmiany modelu nauczania (MEN).

2.4. Kapitał intelektualny dla innowacyjności

Kapitał ludzki jest najmocniejszą stroną gospodarki Polski w zakresie potencjału innowacyjnego. Wynika to przede wszystkim z sukcesów w zakresie edukacji młodego pokolenia. Powyższa diagnoza pozwala na sformułowanie wniosku o możliwości i konieczności przeniesienia punktu ciężkości z budowy potencjału (który dokonuje się w sposób naturalny) na jego właściwe wykorzystanie i ukierunkowanie.

Modernizacja kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym edukacji dorosłych

Projektowane zmiany w systemie oświaty mają na celu dalsze podnoszenie jakości edukacji w trudnych warunkach demograficznych spodziewanych w kolejnych latach. Budowanie kapitału intelektualnego rozpoczyna się już w systemie wczesnej opieki i edukacji. W ramach działań na rzecz wzrostu upowszechnienia wczesnej opieki i edukacji planowane jest skupienie edukacji przedszkolnej w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego oraz zagwarantowanie 4-latkom prawa do podejmowania edukacji przedszkolnej, powiązane z subwencjonowaniem zadań gmin w tym zakresie oraz uelastycznienie systemu opieki nad małym dzieckiem, poprzez umożliwienie objęcia, w zależności od potrzeb, edukacją przedszkolną dzieci w wieku od 2 lat.

W kształceniu ogólnym przewiduje się możliwość grupowania szkół, które pozwoli na efektywniejsze zarządzanie zasobami, zgodnie z potrzebami i celami rozwoju kapitału intelektualnego w lokalnej społeczności na danym terenie. Dla lepszego zaspokojenia potrzeb uczniów przez szkołę, w grupach szkół utworzone zostaną stanowiska ds. koordynacji specjalnych potrzeb edukacyjnych oraz ds. doradztwa zawodowego. Powstanie również system kompleksowego wspomaganie szkół, oparty o działające na szczeblu powiatu centra rozwoju edukacji, łączące zadania poradni psychologiczno-pedagogicznych, placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych. Proponowane zmiany obejmują również utworzenie regionalnych ośrodków jakości edukacji, które będą prowadzić egzaminy zewnętrzne oraz sprawować nadzór pedagogiczny nad szkołami.

W ramach modernizacji kształcenia zawodowego stworzona zostanie możliwość prowadzenia przez szkoły realizujące kształcenie zawodowe kursów przygotowujących do potwierdzania kwalifikacji zawodowych. Szkoły prowadzące kształcenie zawodowe będą mogły być grupowane w centra kształcenia zawodowego i ustawicznego. Dofinansowanie niepublicznej oferty kształcenia zawodowego dorosłych, w tym kursów kwalifikacyjnych i szkół policealnych będzie uzależnione od pozytywnego wyniku egzaminów zawodowych.

Wprowadzona **reforma szkolnictwa wyższego i kariery naukowej** zapewni nowoczesny model kształcenia, wzmacnia autonomię programową szkół wyższych, które będą mogły tworzyć autorskie programy i kierunki studiów, integrujące wiedzę z zakresu różnych dyscyplin. Nowe mechanizmy wprowadzane są w oparciu o funkcjonujące w całej Europie tzw. Ramy Kwalifikacji. Istotą zmian jest koncentracja nie na procesie kształcenia ale na efektach kształcenia. Istotne będzie uzyskanie efektów kształcenia w trzech obszarach jednocześnie, tzn. wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz personalnych, których celem jest kształcenie wśród studentów kompetencji kluczowych, pożądanych na krajowym i europejskim rynku pracy.

Również finansowanie szkolnictwa wyższego w większym stopniu będzie zależeć od **jakości kształcenia** studentów i poziomu badań naukowych. Zmiany w prawie to także wprowadzenie procedur konkursowych na wszystkie stanowiska w uczelniach i większe otwarcie na naukowców z zagranicy. Istotnym zadaniem powinno być również uwzględnienie e-kształcenia w głównym nurcie polityki krajowej na rzecz modernizacji systemu edukacji

i szkoleń, w tym w programach nauczania, w ocenach wyników nauczania i w programach rozwoju zawodowego dla nauczycieli.

Dzięki wprowadzonym zmianom zwiększy się **integracja uczelni z otoczeniem społeczno-gospodarczym**. Uczelnie będą zobowiązane do opracowania i wprowadzenia regulaminów własności intelektualnej oraz przyjęcia zasad komercjalizacji wyników badań naukowych. Szkoły zyskają możliwość kształcenia studentów przy udziale pracodawcy bądź na jego zamówienie. Do tworzenia programów studiów o profilu praktycznym będą mogły zostać włączone osoby reprezentujące organizacje społeczne, gospodarcze i publiczne.

Promocja innowacyjności

W chwili obecnej kluczowymi obszarami wymagającymi skutecznej i efektywnej interwencji władz publicznych jest kształtowanie **postaw proinnowacyjnych i przedsiębiorczych** w społeczeństwie, w szczególności w środowisku naukowym i gospodarczym oraz stymulowanie międzysektorowego przepływu kapitału ludzkiego. Niezbędne jest przeprowadzenie szeroko zakrojonej kampanii społecznej na rzecz promocji postaw innowacyjnych i kreatywności. Tworzenie gospodarki opartej na wiedzy będzie możliwe jedynie wówczas, gdy w społeczeństwie zbuduje się powszechne przekonanie, że innowacyjność oraz kreatywność są jednymi z kluczowych czynników przyczyniających się do wzrostu dobrobytu ekonomicznego.

Jednocześnie **programy edukacyjne** podnoszące świadomość w zakresie przedsiębiorczości, innowacji i wykorzystywania kreatywności powinny być wzmacniane instrumentami mającymi na celu przewyciężanie negatywnego nastawienia do podejmowania ryzyka w biznesie (adresatami takich programów powinni być zwłaszcza studenci uczelni technicznych posiadający szczególny potencjał do realizacji innowacyjnych przedsięwzięć) oraz promowanie rozwoju przedsiębiorczości akademickiej (rozwój firm spin-off, spin-out). Działania promocyjno-edukacyjne powinny również dotyczyć kwestii związanych ze stosowaniem i zarządzaniem własnością intelektualną – czynnikiem zdobywania przewagi konkurencyjnej.

Szczególnie istotnym jest systematyczne **podnoszenie świadomości kadr sfery badawczo-rozwojowej** w zakresie potrzeb i korzyści płynących z wdrożeń rezultatów badań naukowych i rozwojowych. Działanie w tym obszarze powinny zostać ukierunkowane na podnoszenie potencjału kadr sfery badawczo-rozwojowej w zakresie umiejętności marketingowych oraz zarządzania badaniami naukowymi, pracami rozwojowymi i komercjalizacją wyników badań (w tym propagowanie podejścia projektowego).

Jednym z najskuteczniejszych sposobów bezpośredniego transferu wiedzy oraz rozszerzania zasięgu nowych technologii jest **mobilność międzysektorowa naukowców**. Główną potrzebą w tym zakresie jest utworzenie instrumentów prawnych zachęcających naukowców do zdobywania praktyki zawodowej w biznesie oraz ułatwiających zatrudnianie naukowców przez przedsiębiorców.

Działania w ramach KPR – w powiązaniu z inicjatywami przewodnimi „Unia Innowacji”, „Mobilna młodzież” i „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”:

- 2.4.1. Realizacja projektu systemowego „Rozwój zasobów ludzkich poprzez promowanie wiedzy, transfer i upowszechnianie innowacji” oraz projektu „Poprawa wizerunku przedsiębiorców i promocja postaw przedsiębiorczych” (MG);

- 2.4.2. Program Rozwoju Szkolnictwa Wyższego (MNiSW);
- 2.4.3. Modernizacja szkolnictwa wyższego przez podnoszenie roli i jakości prowadzonych badań oraz zwiększanie współdziałania z otoczeniem społeczno-gospodarczym (MNiSW);
- 2.4.4. Wdrażanie do systemu szkolnictwa wyższego Krajowych Ram Kwalifikacji (MNiSW);
- 2.4.5. Realizacja programów rozwoju szkół wyższych (MNiSW);
- 2.4.6. Modernizacja kształcenia ogólnego i zawodowego oraz edukacji dorosłych (MEN, MPiPS, MNiSW);
- 2.4.7. Zmiana zasad kształcenia oraz zwiększenie dostępności edukacji przedszkolnej i podstawowej (MEN).

Zadania do realizacji w 2011 r.:

- 1. Wprowadzenie systemu obowiązkowych ewaluacji jakości szkolnictwa wyższego wraz z pełną publikacją wyników (rankingi) (MNiSW);
- 2. Wprowadzenie zasady egalitarności między placówkami szkolnictwa wyższego z sektora publicznego i prywatnego w dostępie do dotacji publicznych (MNiSW);
- 3. Zakończenie prac nad Programem Rozwoju Szkolnictwa Wyższego (MNiSW);
- 4. Wspieranie tworzenia Krajowych Ram Kwalifikacji (MNiSW);
- 5. Ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw (MNiSW);
- 6. Ustawa o zmianie ustawy o systemie oświaty (MEN);
- 7. Kontynuacja wdrażania reformy programowej kształcenia ogólnego i kształcenia zawodowego, w tym zwłaszcza modułowych programów kształcenia zawodowego (MEN);
- 8. Rozpoczęcie tworzenia skutecznych zachęt do podnoszenia kwalifikacji pracowników w ramach realizacji polityki na rzecz uczenia się przez całe życie (MEN).

2.5. Nauka bliżej gospodarki

Projakściowe finansowanie instytucji naukowych, efektywniejsze wykorzystanie środków na badania i lepsza współpraca nauki z gospodarką – to filary pakietu sześciu ustaw reformujących system nauki „Budujemy na Wiedzy – Reforma Nauki dla Rozwoju Polski”. Ustawy te weszły w życie 1 października 2010 r.

Działania w tym obszarze w najbliższym okresie będą się koncentrowały na skutecznym wdrożeniu zmian wprowadzonych ww. pakietem sześciu ustaw.

Zbliżeniu nauki z gospodarką sprzyjały będą w szczególności działania wynikające ze nowelizowanej ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR), pozwalające na szybsze reagowanie na potrzeby przedsiębiorstw i tworzenie instrumentów lepiej dopasowanych do ich potrzeb, w szczególności promujące wzajemną współpracę przedsiębiorstw i współpracę przedsiębiorstw z publicznymi jednostkami naukowymi.

Prowadzony będzie dialog ze środowiskiem przedsiębiorstw, głównie z udziałem platform technologicznych, dotyczący strategicznych obszarów badań, które zostaną wzięte pod uwagę przy opracowywaniu i wdrażaniu Krajowego Programu Badań.

Podjęte zostaną działania sprzyjające internacjonalizacji polskiej nauki, w szczególności poprzez poszukiwanie synergii między finansowaniem z funduszy krajowych, środków strukturalnych i Programów Ramowych Badań i Innowacji UE (PR BI UE). Należy dążyć do zwiększenia uczestnictwa polskich podmiotów w PR BI UE.

Działania w ramach KPR – w powiązaniu z inicjatywami przewodnimi „Unia Innowacji” i „Zintegrowana polityka przemysłowa w dobie globalizacji”:

- 2.5.1. Wdrażanie reformy nauki, która weszła w życie w październiku 2010 r. (MNiSW);
- 2.5.2. Uruchamianie na mocy nowelizowanej ustawy o NCBiR nowych instrumentów adresowanych do przedsiębiorców (MNiSW);
- 2.5.3. Reforma i wzmocnienie systemu wsparcia udziału w Programach Ramowych Badań i Innowacji UE (MNiSW);
- 2.5.4. Program Rozwoju Przedsiębiorstw (MG);
- 2.5.5. Program Rozwoju Nauki (MNiSW).

Zadania do realizacji w 2011 r.:

1. Przygotowanie i publikacja Krajowego Programu Badań (MNiSW);
2. Ogłoszenie pierwszych konkursów przez Narodowe Centrum Nauki na prace badawcze wśród instytutów naukowych, zespołów badawczych oraz osób fizycznych (MNiSW);
3. Przeprowadzenie konkursów w ramach instrumentów wspierających uczestnictwo polskich podmiotów w Programach Ramowych UE (MNiSW);
4. Opracowanie zasad ewaluacji jednostek naukowych przez KEJN (MNiSW);
5. Promowanie otwartości w dostępie do publikacji i naukowych baz danych, powstałych w wyniku prac badawczych finansowanych ze środków publicznych, przy wykorzystaniu technologii informacyjnych i komunikacyjnych (MNiSW);

6. Przygotowanie koncepcji ustawy wprowadzającej ulgi podatkowe dla przedsiębiorców prowadzących działalność B+R, w oparciu o wyniki ewaluacji istniejących instrumentów wsparcia (MG).

2.6. Świadome zarządzanie motorem innowacyjności

Innowacyjność nie może mieć charakteru incydentalnego, dlatego też przedsiębiorstwa, w szczególności z sektora Mikro- Małych i Średnich Przedsiębiorstw (MMSp), **muszą zwiększyć swoją zdolność adaptacji do zachodzących zmian**. Oznacza to przede wszystkim umiejętność zarządzania strategicznego, zarządzania zmianą oraz zarządzania zasobami ludzkimi. Kompetencje w tych zakresach pozwolą przedsiębiorcom **przejsć ze strategii utrzymania się na rynku/przetrwania** (a tak jest niestety w znacznej większości przypadków) **na strategię rozwoju**, a także na efektywne wykorzystanie zasobów ludzkich jakie są w ich dyspozycji. Te dwa elementy stanowią klucz do rozwijania innowacji w przedsiębiorstwie, nie tylko technologicznej ale także społecznej. Przedsiębiorcy myślący o swojej przyszłości w kategoriach rozwoju, a nie przetrwania, będą chcieli i mogli podejmować działania proinnowacyjne, które nie będą miały przypadkowego i sporadycznego charakteru.

Dodatkowo **wzmocnienie kadry zarządzającej MMSp w umiejętności i wiedzy z obszaru zarządzania zasobami ludzkimi** to jedno z najważniejszych narzędzi pobudzania rozwoju kapitału ludzkiego oraz wykorzystywania jego potencjału, który jest niezbędny do tworzenia innowacji.

Działania w ramach KPR w powiązaniu z inicjatywami przewodnimi: „Zintegrowana polityka przemysłowa w dobie globalizacji”, „Unia innowacji” i „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”:

- 2.6.1. Uruchomienie portalu HR skierowanego do MMSp (MG);
- 2.6.2. Promocja i upowszechnienie nowoczesnych/innowacyjnych narzędzi HR oraz podnoszenia kwalifikacji pracowników (MG);
- 2.6.3. Upowszechnienie standardów zarządzania wiekiem w przedsiębiorstwie i wykorzystania potencjału starszych pracowników (MG);
- 2.6.4. Wsparcie w obszarze rozwoju systemów zarządzania zasobami ludzkimi (MG);
- 2.6.5. Wsparcie w obszarze rozwoju zarządzania strategicznego (MG);
- 2.6.6. Uruchomienie centrum wsparcia adaptacyjności przedsiębiorstw (MG).

Zadania do realizacji w 2011 r.:

1. Realizacja konkursu na projekty innowacyjne z obszaru HR (MG);
2. Uruchomienie projektu innowacyjnego w obszarze pomiaru kapitału ludzkiego w przedsiębiorstwach (MG);
3. Przygotowanie projektu portalu HR skierowanego do MMSp (MG);
4. Realizacja projektu szkoleniowo-doradczego w zakresie zarządzania strategicznego w MMSp (MG);
5. Realizacja projektu szkoleniowo-doradczego wspierającego wdrażanie w firmach systemów zarządzania wiekiem (MG);
6. Realizacja projektu szkoleniowo-doradczego wspierającego wdrażanie w MMSp systemu zarządzania zasobami ludzkimi (MG).

3. Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu

3.1. Nowoczesny rynek pracy

Budowa nowoczesnego rynku pracy sprzyjającego wzrostowi gospodarczemu musi podążać w kierunku wzmocnienia wszystkich elementów modelu *flexicurity*.

Głównym priorytetem powinno być odpowiedzenie na wyzwania związane z przemianami demograficznymi jakie ujawnią się w przeciągu kilku najbliższych lat poprzez działania służące zwiększaniu zatrudnienia. Dlatego też podejmowane działania muszą prowadzić do aktywizacji tych grup społecznych, które do tej pory w niewystarczającym stopniu były obecne na rynku pracy. Chodzi tu w szczególności o młodzież, kobiety, osoby powyżej 50 roku życia, osoby niepełnosprawne oraz inne grupy pozostające w bierności zawodowej.

Młodzi ludzie kończący edukację mają problemy ze znalezieniem stabilnego i satysfakcjonującego zatrudnienia, które odpowiadałoby ich wykształceniu, a odsetek bezrobotnych osób do 25. roku życia dwukrotnie przekracza średni poziom bezrobocia ogółem. Natomiast osoby starsze, które nie nadążają za postępem technologicznym i coraz bardziej wymagającymi warunkami pracy często podejmują decyzję o przedwczesnej dezaktywacji. Stąd, aby uzyskać zakładany wzrost wskaźnika zatrudnienia potrzebne są zmiany w systemach emerytalnych połączone z działaniami na rynku pracy i w edukacji, które zmierzają do stworzenia zachęt i budowania motywacji do pozostania dłużej na rynku oraz poprawy atrakcyjności podejmowania pracy i warunków pracy.

Spójna polityka na rzecz uczenia się przez całe życie (ang. *lifelong learning*, LLL) musi polegać na ułatwianiu wszystkim osobom dostępu do dobrej jakości uczenia się w różnych formach, miejscach i okresach życia oraz na ocenianiu i docenianiu efektów takiego uczenia się w spójnych i przejrzystych systemach kwalifikacji. Niezwykle ważne jest dostosowanie systemów kształcenia do jakościowych zmian na rynku pracy związanych z dynamicznie wzrastającym zapotrzebowaniem na specjalistów z zakresu ICT oraz rosnącym znaczeniem podstawowych kompetencji teleinformatycznych w innych zawodach i specjalizacjach.

W przypadku młodzieży działania będą skupiały się z jednej strony na doprowadzeniu do szybszego startu zawodowego (podejmowanie pracy na studiach, praktyki zawodowe, zachęty podatkowe), z drugiej natomiast na przeprowadzaniu zmian programowych w zakresie edukacji zawodowej, tak aby promowane były te kierunki i specjalizacje, ukończenie których zwiększa możliwości szybkiego podjęcia zatrudnienia.

W kontekście rynku pracy należy również wspomnieć o pozytywnych efektach jakie wystąpią w średnim i długim okresie w wyniku obniżenia wieku obowiązku szkolnego, co będzie skutkowało szybszym wchodzeniem na rynek pracy.

Istotne jest także **podnoszenie w perspektywie roku 2015 efektywnego wieku wychodzenia z pracy.**

W związku z tym, że faktyczny wiek emerytalny jest uzależniony od kilku czynników: ustawowego wieku emerytalnego, możliwości wcześniejszego wycofania się z rynku pracy oraz skali zatrudnienia wśród osób w wieku przedemerytalnym i okołoemerytalnym. Jedynie **prowadzenie odpowiedniego policy-mix** w ramach tych trzech obszarów może zagwarantować podwyższenie faktycznego wieku przechodzenia na emeryturę.

Konieczne jest również dokonanie zmian w zakresie funkcjonowania otoczenia instytucjonalnego dla polityki rynku pracy, szczególnie funkcjonowania instytucji rynku pracy, w tym publicznych służb zatrudnienia, poprzez zwiększanie konkurencji w zakresie świadczenia usług kierowanych zarówno do bezrobotnych jak i poszukujących

pracy. Istotne jest w tym kontekście wzmocnienie współpracy instytucji publicznych i niepublicznych działających w obszarach zatrudnienia oraz pomocy i integracji społecznej.

Ważnym elementem przeciwdziałania niekorzystnym tendencjom demograficznym jest także umiejętne połączenie działań z ww. obszarów z celami polityki rodzinnej, prowadzącej do wzrostu wskaźnika dzietności w Polsce. Niezbędna tutaj jest poprawa warunków startu życiowego młodych rodzin, zapewniająca właściwą opiekę nad kobietą w okresie macierzyństwa, wspierająca możliwość łączenia pracy zawodowej z funkcjami rodzicielskimi, wykorzystaniem elastycznych form zatrudnienia, oraz zwiększeniem dostępu do przystępnych cenowo form opieki nad dziećmi.

Sprostaniu wyzwaniom demograficznym powinna też służyć elastyczna, uzależniona od potrzeb rynku polityka przyjmowania obywateli państw obcych.

Budowa nowoczesnego rynku pracy wymaga także zwiększenia opłacalności podejmowania pracy. W tym celu konieczna jest budowa całościowego i efektywnego systemu zasiłków oraz świadczeń społecznych powiązanego z systemem podatkowym, który ograniczałby ryzyko długotrwałego wykluczenia społecznego oraz stymulował do usamodzielniania się ekonomicznego poprzez powrót na rynek pracy.

W kolejnych latach dokonywane będą również zmiany w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych w kierunku zwiększenia ich udziału w otwartym rynku pracy.

Nie należy także zapominać, iż niski wskaźnik aktywności zawodowej w Polsce wynika również z niskiego rozwoju infrastruktury transportowej, teleinformatycznej i społecznej (vide: działania wymienione w części 1), a co za tym idzie – niedostatecznej mobilności zasobów pracy.

Ponadto, uelastycznienie przepisów regulujących czas pracy, lepsze wykorzystanie niestandardowych umów o pracę z wykorzystaniem narzędzi informatycznych (np. telepracy), w znacznym stopniu podniesie szansę na zatrudnienie tym, którzy obecnie nie mogą świadczyć pracy w sposób tradycyjny. Jednocześnie dążyć trzeba do stanu w którym stosowanie elastycznych form zatrudnienia nie będzie prowadzić do długotrwałego opóźniania osiągania stabilizacji na rynku pracy. Mogłoby to być groźne, szczególnie dla młodzieży, w przypadku której bezpieczeństwo na rynku pracy jest podstawowym warunkiem usamodzielniania się oraz zakładania rodziny.

Działania w ramach KPR – w powiązaniu z inicjatywami przewodnimi: „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” i „Mobilna młodzież”:

- 3.1.1 Wdrażanie polityki na rzecz uczenia się przez całe życie (MEN);
- 3.1.2 Wdrażanie Krajowych Ram Kwalifikacji spójnych z założeniami Europejskich Ram Kwalifikacji (MNiSW/MEN);
- 3.1.3 Ułatwienie przechodzenia z edukacji do pierwszego zatrudnienia (MEN);
- 3.1.4 Zwiększanie opłacalności podejmowania pracy (MPiPS);
- 3.1.5 Prowadzenie dalszych działań mających na celu wzrost aktywności zawodowej kobiet (MPiPS);
- 3.1.6 Przygotowanie do podniesienia przeciętnego wieku wychodzenia z zatrudnienia (MPiPS);
- 3.1.7 Doskonalenie aktywnej polityki rynku pracy (MPiPS);
- 3.1.8 Przeprowadzenie zmian w systemie zatrudniania osób niepełnosprawnych (MPiPS);

- 3.1.9 Przeprowadzenie zmian w systemie szkolnictwa zawodowego w celu lepszego powiązania z potrzebami rynku pracy (MEN);
- 3.1.10 Ograniczanie sztywności i segmentacji rynku pracy (MPiPS);
- 3.1.11 Zwiększanie konkurencji w zakresie świadczenia usług kierowanych zarówno do bezrobotnych jak i poszukujących pracy (MPiPS);
- 3.1.12 Ułatwienie godzenia życia zawodowego i rodzinnego – rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (MPiPS);
- 3.1.13 Polityka migracyjna zapewniająca napływ cudzoziemców odpowiadający potrzebom rynku pracy (MPiPS);
- 3.1.14 Tworzenie miejsc pracy w nowych, mniej podatnych na kryzys branżach (np. tworzenie zielonych miejsc pracy) (MŚ);
- 3.1.15 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości typu business & biodiversity (MŚ);
- 3.1.16 Realizacja działań profilaktycznych i rehabilitacyjnych z zakresu ochrony zdrowia wpływających na dłuższe pozostawanie osób na rynku pracy (MZ).

Zadania do realizacji w 2011 r.:

1. Wspieranie aktywności, innowacyjności i kreatywności w edukacji formalnej (MEN);
2. Dokument strategiczny „Perspektywa uczenia się przez całe życie” (MEN);
3. Krajowe Ramy Kwalifikacji, w tym krajowy rejestr kwalifikacji w kształceniu i szkoleniu zawodowym oraz szkolnictwie wyższym (MNiSW/MEN);
4. Aktywizacja pracodawców na rzecz włączenia się w organizację edukacji formalnej i nieformalnej na wszystkich poziomach (MG);
5. Monitorowanie realizacji ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz podejmowanie działań promujących stosowanie rozwiązań ustawowych (MPiPS);
6. Przeprowadzenie analizy efektywności aktywnych polityk rynku pracy w Polsce oraz opracowanie metodologii systematycznego monitorowania efektywności podstawowych aktywnych polityk rynku pracy w Polsce (MPiPS);
7. Przygotowanie i aktualizacja oferty szkoleń dla kadr publicznych służb zatrudnienia (w ramach PO KL) (MPiPS);
8. Doskonalenie usług rynku pracy i innych form pomocy świadczonych przez urzędy pracy (MPiPS);
9. Dofinansowanie programów specjalnych z rezerwy Funduszu Pracy pozostającej w dyspozycji Ministra Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS);
10. Zaktualizowanie i poszerzenie oferty modułowych programów szkolenia zawodowego dla kadry publicznych służb zatrudnienia (MPiPS);
11. Przygotowanie oferty szkoleń w technologii e-learning dla pracowników instytucji rynku pracy (MPiPS);
12. Realizacja ustawowych zadań OHP w zakresie wspierania zatrudnienia młodzieży, zgodnie z planem na rok 2011 oraz świadczenie przez OHP usług rynku pracy (w ramach PO KL) (MPiPS);

13. Realizacja działań w ramach projektu „OHP jako realizator usług rynku pracy” (MPiPS);
14. Wdrożenie ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz start programu „Maluch” (MPiPS).

3.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Działania na rzecz ograniczenia skali ubóstwa i wykluczenia społecznego będą koncentrowały się w znacznej mierze na zwiększaniu szans na zatrudnienie osób defaworyzowanych na rynku pracy (osoby młode, o niskim poziomie wykształcenia, o złym stanie zdrowia, niepełnosprawne, osoby migrujące). Osoby i rodziny dotknięte bezrobociem i biernością są najbardziej narażone na ryzyko ubóstwa i wykluczenia społecznego. Wynika to z przekonania, iż przeciwdziałanie i walka z ubóstwem może się dokonywać efektywnie głównie przez rynek pracy. Państwa nie dysponują instrumentami np. z zakresu zabezpieczenia społecznego, które są w stanie w zdecydowany sposób rozwiązywać długofalowo kwestie wykluczenia społecznego.

W celu poprawy sytuacji osób wykluczonych społecznie z powodu ubóstwa, konieczne jest także zwiększanie zakresu aktywnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i integracji społecznej osób wykluczonych. Niezbędne jest kontynuowanie działań na rzecz zwiększenia wykorzystania zatrudnienia socjalnego oraz rozwoju sektora ekonomii społecznej, które umożliwią rozbudowę instrumentów zapewniających osobom wykluczonym dostęp do usług społecznych oraz pozwalających na powrót na rynek pracy.

Kluczowym instrumentem włączającym jest rozbudowa systemu usług społecznych pozwalających na nabycie kompetencji w zakresie radzenia sobie z różnymi obliczami wykluczenia społecznego. Dotyczy to zarówno kwestii związanych z ochroną zdrowia (rehabilitacja oraz profilaktyka) jak i kompetencjami (np. zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu). Modernizacji wymaga również zakres oraz jakość usług oferowanych przez system pomocy społecznej. Ich celem powinno być podjęcie w pewnej perspektywie czasowej zatrudnienia, prowadzącego do wyjścia z wykluczenia społecznego. Odrębnym zagadnieniem jest stworzenie systemu efektywnego wspierania rodzin z dziećmi na utrzymaniu. Wymagać to będzie z jednej strony, zapewnienia powszechnego i taniego dostępu do opieki instytucjonalnej, tak aby wychowywanie dzieci nie musiało wiązać się z długą przerwą w zatrudnieniu (działanie 3.1.6), ale także stworzenia systemu pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Na ukończeniu są prace legislacyjne nad ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (przewidywany termin wejścia w życie: 1 stycznia 2012 r.). Zarówno przewidziana tam aktywna profilaktyka – wczesna praca z rodziną zagrożoną wykluczeniem, jak i położenie dużego nacisku na prawidłowy proces usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej powinny skutkować ograniczeniem liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Niezwykle ważną kwestią jest również przeciwdziałanie ubóstwu i społecznemu wykluczeniu grup i jednostek defaworyzowanych poprzez inicjatywy zmierzające do wzmocnienia spójności społecznej, kształtowania świadomości obywatelskiej, pobudzania aktywności i podnoszenia kompetencji kulturowych.

Istotnym narzędziem ułatwiającym integrację społeczną i poprawiającym jakość życia na obszarach defaworyzowanych powinny być technologie teleinformatyczne. Środowisko cyfrowe dostarcza wielu narzędzi, wspomagających aktywność zawodową, również osób starszych i niepełnosprawnych. Należy jednak pamiętać, że nierównomierny dostęp do usług społeczeństwa informacyjnego może zwiększać różnice między grupami społecznymi. Dlatego w tym kontekście konieczne jest wzmocnienie kompetencji informatycznych grup zagrożonych wykluczeniem cyfrowym.

Jedną z ważnych przyczyn wykluczenia społecznego jest wzrost liczby osób dotkniętych ubóstwem energetycznym. Konieczność przedstawienia i wdrożenia rozwiązań systemowych,

wynikająca także z dyrektyw energetycznych, ma być rozwiązaniem służącym ochronie odbiorców przed wstrzymaniem dostaw energii.

Niezwykle istotne jest również zwrócenie szczególnej uwagi na miasta. Nawet w najbardziej rozwiniętych i największych ośrodkach miejskich znajdują się bowiem dzielnice biedy, zdegradowane obszary oraz miejsca, które pilnie wymagają zintegrowanych działań rewitalizacyjnych, celem przeciwdziałania zjawiskom wykluczenia społecznego.

Należy zwrócić uwagę na konieczność podejmowania działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu także w odniesieniu do obszarów wiejskich. Uzasadnione jest to ze względu na występujące różnicowania społeczno-ekonomiczne oraz fakt, że 45% osób zarejestrowanych na początku 2009 r. w urzędach pracy jako bezrobotni, mieszkało na wsi.

Działania w ramach KPR – w powiązaniu z inicjatywą przewodnią „Europejski program walki z ubóstwem” :

- 3.2.1 Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, w tym wśród młodzieży w wieku 15-24 lata (MPiPS);
- 3.2.2 Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych (MPiPS);
- 3.2.3 Integracja społeczna imigrantów (MPiPS);
- 3.2.4 Rozwój sektora ekonomii społecznej (MPiPS);
- 3.2.5 Zaprojektowanie systemu usług społecznych odpowiadających na nowe wyzwania w zakresie wykluczenia społecznego (MPiPS);
- 3.2.6 Budowa spójnego systemu wspierania rodziny i opieki nad dzieckiem (MPiPS).

Zadania do realizacji w 2011 r.:

1. Realizacja programu resortowego „Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu” (MPiPS);
2. Realizacja projektów i programów OHP na rzecz ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego wśród młodzieży (MPiPS);
3. Realizacja projektów na rzecz rozwoju sektora ekonomii społecznej (MPiPS);
4. Przygotowanie dokumentu strategicznego dot. polskiej polityki integracji cudzoziemców (MPiPS);
5. Przygotowanie raportu „Zatrudnienie w Polsce”, poświęconego diagnozie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego w Polsce (MPiPS);
6. Wprowadzenie schematu pomocy odbiorcom wrażliwym społecznie w energetyce (MG);
7. Przygotowanie Krajowej polityki miejskiej (MRR).

V. HARMONOGRAM DOJŚCIA DO REALIZACJI CELÓW KRAJOWYCH

1. Zatrudnienie - MPiPS

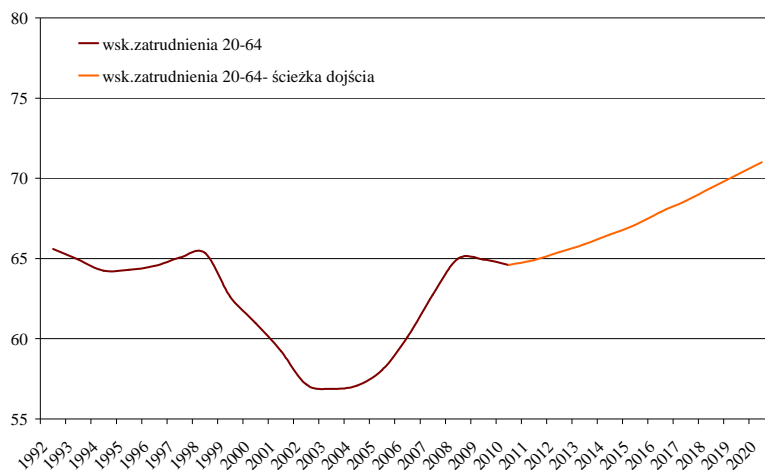
Ambitny cel w obszarze zatrudnienia, który ma zostać osiągnięty do 2020 r., wynosi 71%. Oznacza to zmniejszenie luki dzielącej Polskę od celu postawionego w strategii „Europa 2020” o 6,2 pkt. proc.

Tabela 1 : Ścieżka dojścia do celu wskaźnika zatrudnienia w Polsce (w %) w latach 2010-2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	64,5	64,9	65,4	65,9	66,5	67,1	67,9	68,6	69,4	70,2	71,0

Źródło: Obliczenia DAE MPiPS na podstawie BAEL, GUS.

Wykres 1: Kształtowanie się wskaźnika zatrudnienia dla osób w wieku 20-64 lat w Polsce (w %) w latach 1992-2010 oraz ścieżka dojścia do celu narodowego w 2020 r.

Źródło: Obliczenia DAE MPiPS na podstawie BAEL, GUS.

2. Nakłady na badania i rozwój - MNiSW

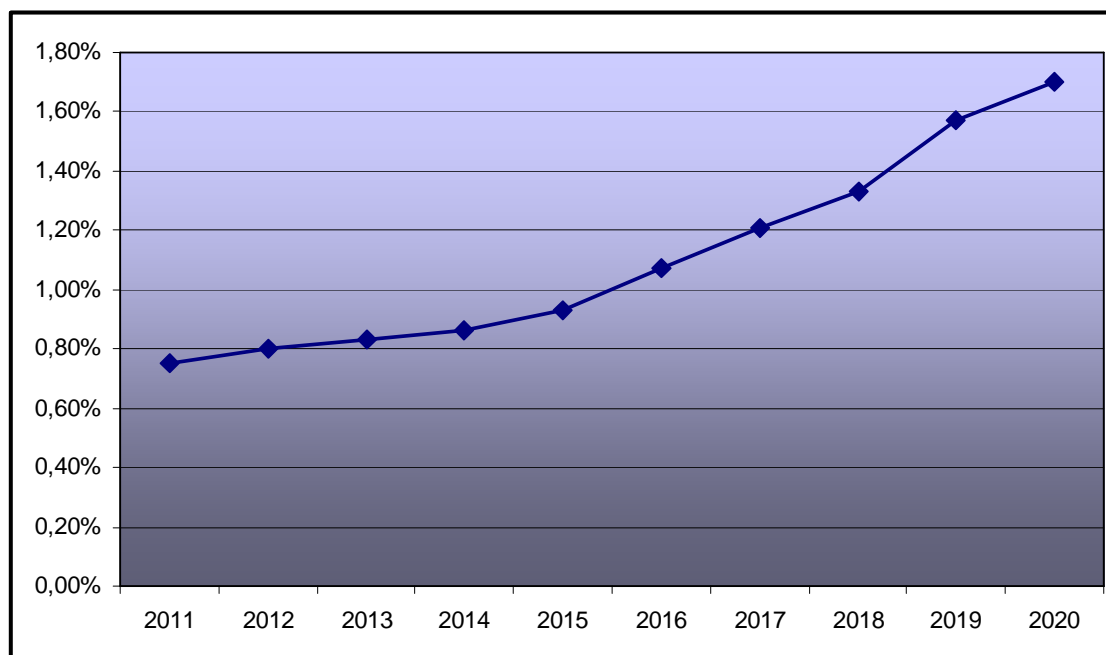
Wzrastająca wartość wskaźnika nakładów na działalność badawczo-rozwojową wynikać będzie ze zwiększającej się roli nakładów na B+R w polityce gospodarczej rządu, przewidywanej zmiany paradygmatu polityki spójności pozwalającej na zwiększenie inwestycji w obszarze badań i innowacji, a także wzrostu znaczenia dla przedsiębiorstw badań i innowacji jako źródeł przewagi konkurencyjnej. Polityka rządu zachęcająca do zwiększania nakładów prywatnych na działalność B+R powinna doprowadzić do osiągnięcia 50% ich udziału w nakładach ogółem w 2020 roku.

Tabela 2: Prognozowany poziom wielkości krajowych nakładów na działalność badawczo-rozwojową w latach 2011-2020 (% PKB)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
% udział	0,75	0,80	0,83	0,86	0,93	1,07	1,21	1,33	1,57	1,70

Źródło: MNiSW

Wykres 2.: Nakłady na działalność B+R w Polsce (% PKB) w latach 2011-2020

Źródło: MNiSW

3. Efektywność energetyczna - MG

Założony poziom zużycia energii pierwotnej równy 96 Mtoe w 2020 roku będzie stanowił ogromne wyzwanie dla Polski. Wiązać się będzie z koniecznością podjęcia wielu ambitnych środków i w związku z tym może być trudny do zrealizowania.

Kamienie milowe:

30 czerwca 2011 – Drugi Krajowy plan działań dotyczący efektywności energetycznej;

30 czerwca 2014 – Trzeci Krajowy plan działań dotyczący efektywności energetycznej;

31 grudnia 2016 – realizacja celu 9% oszczędności energii (dyrektywa 2006/32/WE);

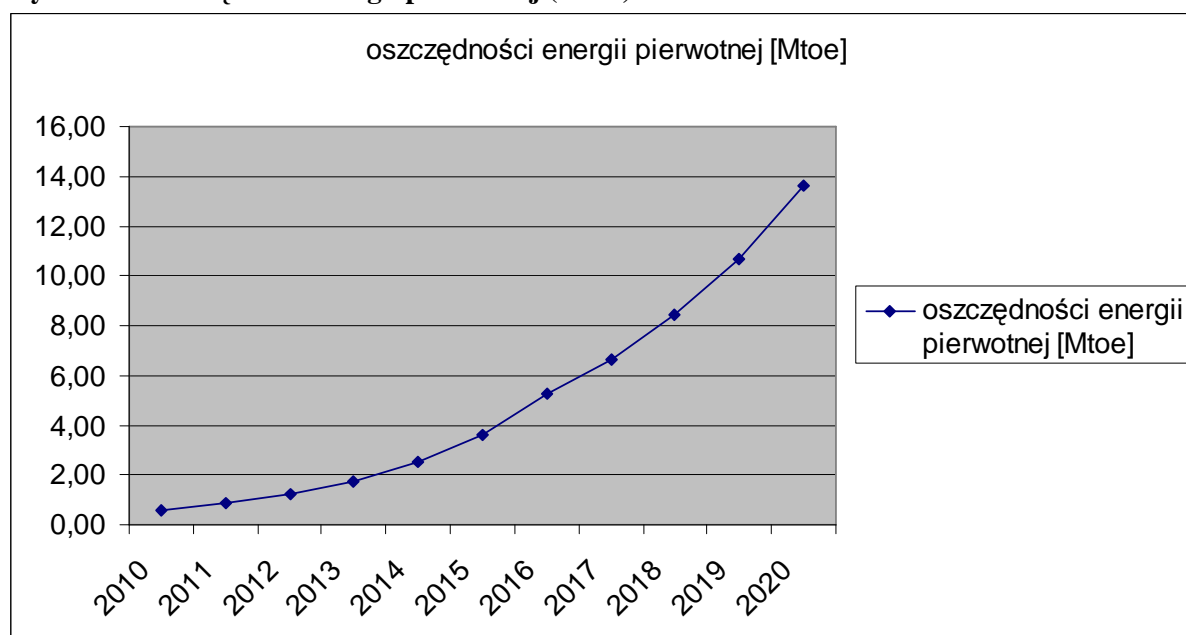
31 grudnia 2020 – realizacja celu UE zwiększenia efektywności energetycznej o 20%.

Tabela 3: Oszczędność energii pierwotnej narastająco (Mtoe) w latach 2010-2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
[Mtoe]	0,58	0,84	1,21	1,74	2,51	3,62	5,25	6,65	8,44	10,7	13,6

Źródło: MG

Wykres 3: Oszczędność energii pierwotnej (Mtoe) w latach 2010-2020

Źródło: MG

4. Edukacja – MEN/MNiSW

i) Zmniejszenie do 4,5% odsetka osób wcześniej porzucających naukę:

Działania profilaktyczne: upowszechnianie wychowanie przedszkolnego, wdrażanie reformy podstaw programowych kształcenia ogólnego ukierunkowanej na większą elastyczność procesu kształcenia, upowszechnianie wykształcenia ponadgimnazjalnego (w szkołach średnich lub zasadniczych), modernizacja kształcenia i szkolenia zawodowego, promowanie i wspieranie zaangażowania pracodawców w procesy uczenia się w pracy.

Wzmocnienie edukacji medialnej, kulturalnej, obywatelskiej w procesach kształcenia w celu rozwijania postaw sprzyjających kreatywności, współpracy oraz elastyczności w wykorzystywaniu posiadanej wiedzy i umiejętności na zmiennym rynku pracy.

Działania interwencyjne: indywidualizacja kształcenia w szkołach, konsolidowanie systemu wspomagania szkół, łącznie z systemem doskonalenia zawodowego nauczycieli, rozwój wczesnej interwencji, rozwój zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych (m.in. finansowanych z funduszy europejskich), wzmocnienie i rozwój mechanizmów współpracy szkół z instytucjami i organizacjami realizującymi zadania z zakresu edukacji (np. kulturalnej, medialnej), rozwój poradnictwa edukacyjnego i zawodowego przez całe życie,

Działania kompensacyjne: przyuczanie do zawodu, działalność instytucji rynku pracy, rozwój systemu walidacji.

ii) Zwiększenie do 45% odsetka osób z wykształceniem wyższym w wieku 30-34 lat.

Działania w pierwszym okresie zostaną skoncentrowane wokół wdrażania reform systemu szkolnictwa wyższego, których celem jest m.in. zwiększenie dostępności do edukacji na poziomie wyższym oraz podniesienie jakości polskiego systemu szkolnictwa wyższego. Działania te przyczynią się tym samym do realizacji zadań postawionych w strategii „Europa 2020”. W szczególności do zrealizowania omawianego wskaźnika celu strategii „Europa 2020” przyczyniają się następujące działania:

- zwiększanie dostępności do studiów wyższych – między innymi poprzez zwiększenie dostępności kredytów dla osób w trudnej sytuacji materialnej, czy zwiększenie efektywności systemu świadczenia bezzwrotnej pomocy materialnej dla studentów;
- upowszechnienie studiów I stopnia;
- promocja polskiego szkolnictwa wyższego za granicą, m.in. poprzez opracowanie programu promocji polskiego szkolnictwa wyższego;
- promocja łączenia edukacji uniwersyteckiej z aktywnością zawodową – poprzez lepszą współpracę środowiska akademickiego z otoczenie gospodarczym;
- zwiększanie atrakcyjności systemu szkolnictwa wyższego – poprzez wprowadzenie różnorodności kierunków studiów/zwiększenie oferty edukacyjnej;
- zwiększenie swobody uczelni w ustalaniu zawartości programów studiów;
- zwiększenie oferty edukacyjnej uczelni dla osób w różnym wieku;
- propagowanie wśród studentów idei *uczenia się przez całe życie*.

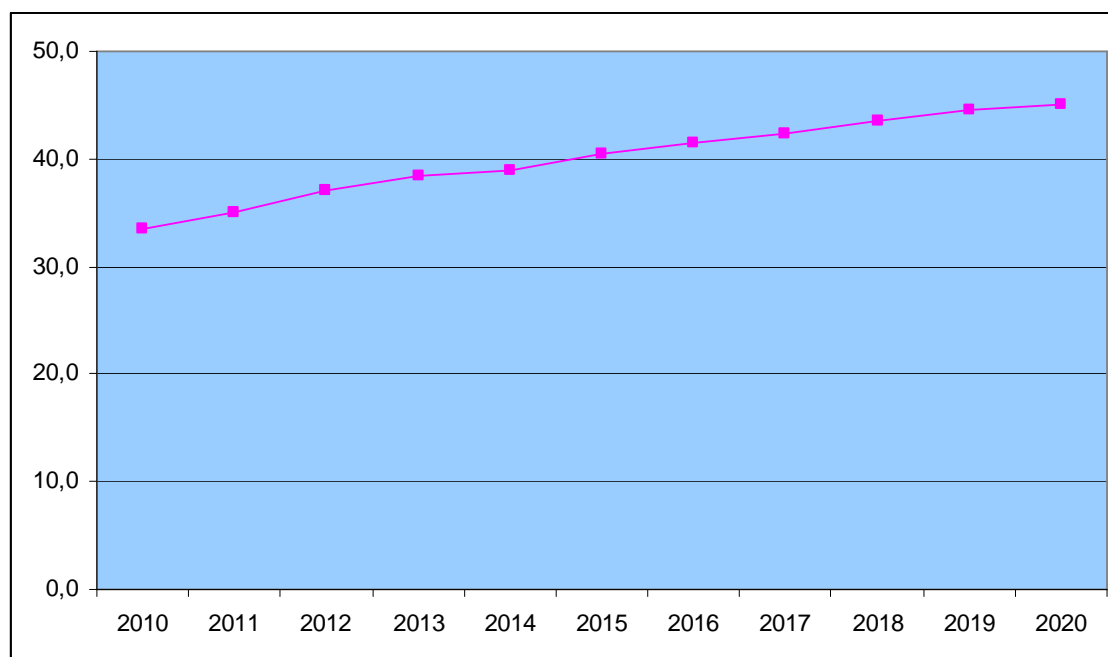
Kształtowanie się odsetka osób z wykształceniem wyższym w wieku 30-34 lat zostało ujęte w tabeli 4 oraz na wykresie 4.

Tabela 4: Odsetek osób z wyższym wykształceniem w wieku 30-34 lat w latach 2010-2020 (%)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
% udział	33,5	35,0	37,0	38,5	39,0	40,5	41,5	42,3	43,6	44,5	45,0

Źródło: MNiSW

Wykres 4.: Odsetek osób z wyższym wykształceniem w wieku 30-34 lat w latach 2010-2020 (%)

Źródło: MNiSW

5. Przeciwdziałanie ubóstwu – MPiPS

Skala zagrożenia ubóstwem/wykluczeniem społecznym jest uzależniona od działania czynników zewnętrznych – często niezależnych od kształtu polityki społecznej państwa. Do głównych czynników niezależnych bezpośrednio od polityki społecznej należy poziom rozwoju gospodarczego oraz perspektywy w tym zakresie, zróżnicowanie w poziomie rozwoju pomiędzy regionami oraz czynniki społeczne i kulturowe. Duże znaczenie dla efektywnego zmniejszania skali zagrożenia ubóstwem/wykluczeniem społecznym ma polityka spójności. Zapewnienie właściwej infrastruktury (komunikacyjnej i instytucjonalnej, w tym edukacyjnej i kulturowej), jest jednym z kluczowych elementów rozwoju regionów zagrożonych ubóstwem. Jednocześnie jednak kluczowe dla przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu – widzianemu zarówno z perspektywy indywidualnej, jak i gospodarstw domowych – jest zwiększanie możliwości podejmowania zatrudnienia. Należy przyjąć priorytet zgodny ze strategią „Europa 2020”, iż najlepszym sposobem na radzenie sobie z różnymi obliczami wykluczenia społecznego jest podejmowanie pracy zarobkowej.

Proces zmniejszania zasięgu ubóstwa wymaga działań długofalowych podejmowanych na szczeblu centralnym i samorządowym. Wymagają one aktywności również ze strony osób zagrożonych ryzykiem ubóstwa i wykluczenia społecznego, wzmocnionych przez odpowiednie wyposażenie ich do samodzielnego wychodzenia z ubóstwa i wykluczenia społecznego (*empowerment* oraz *bottom up process*), jak również zaangażowania instytucji trzeciego sektora i biznesu. Jednocześnie należy dostrzegać również inne, poza ubóstwem, czynniki wpływające na ryzyko czy nawet doprowadzające do wykluczenia społecznego, np. deprywacja materialna, ograniczony dostęp do usług zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalnych, finansowych, itp. i podejmować odpowiednie działania profilaktyczne i naprawcze.

W związku z tym działania podejmowane dla realizacji celu wzrostu zatrudnienia, jak i celu redukcji ubóstwa w ramach strategii „Europa 2020” będą się wzajemnie uzupełniać, a czasami pokrywać.

VI. KWESTIE HORYZONTALNE I METODOLOGICZNE

Zaangażowanie polityczne oraz koordynacja procesu realizacji strategii „Europa 2020”

Sprawna koordynacja wdrażania KPR musi dotyczyć wszystkich szczebli, począwszy od krajowego, przez regionalny i lokalny, a także komunikacji pomiędzy poszczególnymi poziomami władzy publicznej.

Za koordynację procesu realizacji strategii „Europa 2020” na szczeblu krajowym odpowiada dotychczasowy koordynator procesu lizbońskiego, tj. minister właściwy ds. gospodarki. Jego odpowiedzialność przede wszystkim dotyczy przygotowania KPR oraz dokumentów powiązanych, monitorowania i ewaluacji wdrażania reform strukturalnych, prezentowania stanowiska Rządu RP w kontaktach z KE w sprawach związanych z procesem realizacji KPR, w ramach uzgodnień międzyresortowych, oceny spójności opracowywanych przez organy administracji rządowej projektów dokumentów strategicznych ze strategią „Europa 2020” i KPR, a także przygotowywania projektów stanowisk Rządu do dokumentów UE dotyczących nowej strategii gospodarczej.

Jednocześnie zgodnie z obowiązującym systemem zarządzania strategicznego zapisy KPR są zgodne z długookresową i średniookresową strategią rozwoju kraju oraz w rozdziałach szczegółowych z pozostałymi strategiami sektorowymi.

Odpowiedzialność za realizację każdego z działań zawartych w KPR jest przypisana do jednego lub kilku resortów współpracujących, z czego pierwszy z wymienionych resortów pełni rolę wiodącą.

Ważną rolę ministra właściwego ds. gospodarki jest również zwiększanie współodpowiedzialności (ang. *ownership*) wszystkich interesariuszy za przeprowadzanie reform strukturalnych, m.in. poprzez realizację partycypacyjnego modelu rządzenia, prowadzenie konsultacji społecznych dotyczących procesu przygotowania i realizacji KPR, zwiększanie zrozumienia społecznego dla wprowadzanych reform, informowanie o stanie realizacji KPR oraz podejmowanie działań na szczeblu UE.

Istotną rolę w koordynacji procesu odgrywa Międzyresortowy Zespół do spraw strategii „Europa 2020”, którego jednym z zadań jest tworzenie warunków do lepszej komunikacji oraz dialogu pomiędzy rządem, partnerami społeczno-gospodarczymi, regionami, a także pozostałymi interesariuszami, w sprawach dotyczących realizacji strategii „Europa 2020” w Polsce. Międzyresortowy Zespół opiniuje sposób realizacji każdego z działań oraz na bieżąco monitoruje realizację podejmowanych działań pod kątem ich spójności.

Ważną rolę w zintegrowaniu krajowej polityki rozwoju z polityką europejską (w zakresie strategii „Europa 2020” i KPR) odgrywa również Komitet Koordynacyjny ds. Polityki Rozwoju, którego zadaniem jest m.in. zapewnienie koordynacji inicjatyw programowych podejmowanych na szczeblu UE ze strategiami i innymi dokumentami strategicznymi obowiązującymi na poziomie krajowym.

Udział partnerów w przygotowaniu i wdrażaniu KPR

Opinia regionów, organizacji pozarządowych, organizacji pracodawców i pracowników, środowiska akademickiego, ale też zwykłych obywateli powinna być bardziej słyszalna. Większe zaangażowanie Parlamentu oraz szersza niż do tej pory debata na temat reform strukturalnych ułatwią przeprowadzanie reform społeczno-gospodarczych oraz informowanie szerokiej opinii publicznej o pozytywnych efektach ich wdrażania, tym samym zachęcając społeczeństwo do aktywnego udziału w życiu gospodarczym.

Warto również wykorzystać potencjał, który stanowią już istniejące fora współpracy. Na szczeblu krajowym są to m.in. Komitet Koordynacyjny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-13, Trójstronna Komisja ds. Społeczno-Gospodarczych, Rada Działalności Pożytku Publicznego, trójstronne zespoły branżowe czy też różnego rodzaju sieci partnerskie.

Na szczeblu regionalnym kluczowa pozostaje właściwa koordynacja prowadzonej polityki rozwoju. W tym celu należy bardziej niż dotychczas wykorzystywać potencjał Komitetów Monitorujących Regionalne Programy Operacyjne i Wojewódzkich Komisji Dialogu Społecznego, jak też nowo utworzonego Krajowego Forum Terytorialnego, które mogą stanowić forum dialogu o kluczowych kwestiach związanych z KPR na niższym niż krajowy poziomie.

Strategia komunikacyjna

Dla sukcesu nowego KPR istotne będzie wzmocnienie współpracy oraz zaangażowania w opracowywanie i realizację reform oraz świadomość ich konieczności wśród administracji publicznej, partnerów oraz ogółu społeczeństwa. Trzeba dążyć do stworzenia pozytywnego klimatu wokół działań prowadzonych w ramach KPR i przewyciężenia negatywnych konotacji związanych z niedostatecznym postępowaniem w realizacji Strategii Lizbońskiej. W ramach podejmowanych działań komunikacyjnych należy skupić się na informowaniu i podnoszeniu świadomości zarówno ogółu społeczeństwa, jak i poszczególnych aktorów życia gospodarczego, co powinno przełożyć się na zwiększenie współodpowiedzialności za przeprowadzane reformy. Wśród działań komunikacyjnych należy wymienić:

- identyfikację wizualną KPR, w tym opracowanie nowego logo, umożliwiającego uzyskanie czytelnej i spójnej identyfikacji KPR;
- aktualizację i uatrakcyjnienie strony internetowej poświęconej strategii „Europa 2020”, gdzie będzie można znaleźć informacje związane z działaniami podejmowanymi na szczeblu krajowym (m.in. w ramach Międzyresortowego Zespołu do spraw strategii „Europa 2020”), jak i unijnym;
- prowadzenie spotkań, konferencji i seminariów poświęconych realizowanym i planowanym działaniom, w zależności od zakresu tematycznego kierowanych do ogółu, bądź też wybranych partnerów.

Narzędzia monitoringu

W celu zapewnienia współodpowiedzialności za prowadzone działania bardzo istotne jest dokładne określenie odpowiedzialności za realizację poszczególnych działań. Efektem monitoringu będzie coroczna ocena realizacji KPR, pokazująca stan wdrożenia zaplanowanych działań oraz stopień realizacji celów krajowych strategii „Europa 2020”. Wraz z rekomendacjami KE posłuży ona do zakładanej w ramach Europejskiego Semestru corocznej aktualizacji KPR.